

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPRØVERNE

I

AARHUS KATHEDRALSKOLE

1871.

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøverne

i Aarhus Kathedralskole

i Juli 1871.

Indhold:

1. Nogle kritiske Bemærkninger
til Texten i Cicero de officiis	} ved Rektor, Professor Dr.
G. Lund.
2. Skoleefterretninger,	

AARHUS.

P. Nielseus Bogtrykkeri.

NOGLE KRITISKE BEMÆRKNINGER

TIL

TEXTEN I CICERO DE OFFICIIS

AF

Dr. G. LUND.

I fortalen til min ny udgave af Cicero de officiis (skreven i Juli 1869) ytrede jeg, at der måske vilde gives mig lejlighed til andonsteds udførligere at begrunde de textændringer, jeg havde foretaget fra 1ste udgave. Jeg har senere (i foråret 1870) i „Tidsskrift for filologi og pædagogik“, 8de bd. kritiseret den nyeste tids behandling af teksten i dette skrift, og derved haft anledning til at omtale og begrunde min opfattelse af omtrent 35 steder, hvor jeg i reglen har søgt at forsvare den overleverede text mod de nyere kritikeres angreb og påstande om uægthed, forvanskning, indskydelse eller omstilling af større og mindre partier. Da der imidlertid er foretaget omtrent 200 forandringer i teksten fra min ældre udgave, mest efter håndskriftene, men dog også ikke sjælden efter de nyere udgiveres og kritikeres formodninger, vil det næppe være ubetimeligt at gøre rede for de vigtigste af disse; og jeg benytter derfor den plads, som dette lejlighedsskrift tilbyder, dertil, ligesom jeg har givet lignende bidrag til textbehandlingen i Cato major i Tidsskr. f. filologi 7de bd., 1867 og Lælius i Ålborg kathedralskoles indbydelsesskrift for 1868.

Idet jeg om textbehandlingen i almindelighed og om håndskrifternes beskaffenhed og slægtskab kan henvise til mine bemærkninger i „Tidsskr. f. filologi“ VIII, s. 262, skal jeg her kun omtale sådanne steder, som der ikke ere behandlede.*)

*) De der omhandlede steder ere I, § 7-8, 12, 28, 30, 45, 58, 74, 92, 101, 153, 160; II, 1, 10, 26, 31, 32, 33, 34, 40, 48, 64, 75, 88; III, 21, 28, 29, 67, 82, 94, 96, 107, 112, 113, 114.

I, § 4. *neglegendo* har jeg nu skrevet for *in negligendo*, dels efter de bedre *codd.*, dels fordi udtrykkets form derved bliver nøjagtigere. Thi da *in eoqve* hører til begge de ved et — et tilføjede led, vilde det i og for sig være mindre rigtigt at tilføje *in* ved det sidste. Desuden kunde *in* meget let ved en fejlskrift komme ind foran *n.* — Af ganske lignende art er stedet § 28 *inferenda*, istedenfor hvilket jeg tidligere havde *in inferenda*. Dette findes rigtignok i alle håndskrifterne, men kunde her overmåde let være opstået ved det følgende *inf*—. Allerede Manutius udelod det (efter *cod. Palatinus*, si *fides est Grutero*), og næsten alle nyere udgivere ere heri enige med ham. Der må også gøres forskel på de steder, hvor midlet (det hvorved) og de steder, hvor omstændigheden eller måden (det hvori handlingen viser sig); til den sidste art henhører således I, 76 *in exscindenda Numantia rei publicæ profuit*; II, 63 *eandemqve injuriam in deterrenda liberalitate sibi etiam fieri*; Cæsar Gall. V, 19 *tantum in agris vastandis incendiisqve faciendis hostibus noceretur*: på disse steder kan *in* ikke udelades. — Hertil vil jeg knytte omtalen af et sted endnu, medens jeg blot henviser til I, 107, hvor *in* er indskudt. Den tidligere læsning I, 122 *si in ejus modi quidem rebus majores natu volent interesse* har jeg nu ombyttet med *si ne ejus modi quidem rebus majores natu nolent interesse*. *Codd.* have: *si in ejus m.* — *nolint*, kun *C.* har *volent*. Det er klart, at her er noget forvansket: først har *quidem* ingen betydning i en bekræftende betingelsessætning (forbundet med *si* til *siquidem* er det noget helt andet), dernæst er *nolint* urigtigt, da her kræves en bekræftende sætning, så at *cod. C.* rigtigt har *volent*. Men da alle de ældre håndskrifter har *nolint*, fortjener Stürenburgs rettelse al den billigelse, som de nyere

udgivere have ydet den, nemlig at indskyde *ne* foran *in*, hvorved både *quidem* får sin rette betydning og håndskrifternes nægtende *verbum nolint* finder sin forklaring, undtagen at det maa rettes til *nolent* (hvorhen også *cod. C.*'s læsemåde peger), på grund af fremtiden i hovedsætningen *quod erit facilius*. Meningen bliver også korrektere ved at der siges: „når de ældre heller ikke vise sig uvillige“ end når der siges: „når de — ville“. Jeg har imidlertid foretaget endnu en forandring her, ved at udelade *in* eller rettere ved at forandre håndskrifternes *in* til *ne*, hvilket både er lempeligere end at indskyde *ne* og tillige, så vidt jeg kan se, rigtigere efter forfatterens sprogbrug. Vel ved jeg, at han siger både *interesse rei* og *in re* (*Rosc. Am. c. 14*; *Cluent. c. 59*), men dels er den første udtryksmåde den almindeligste, dels synes *in* egenlig kun da at kunne tilføjes, når der er et virkelig stedligt forhold tilstede (være tilstede i eller ved noget). Endelig er det forklarligere, at *ne* er forandret til *in* end at *ne* skulde være helt udfaldet, især når man ikke forstod det nægtende *verbum*. — Stedet I, 10 *hac divisione* hører også herhid. Nu indskyde de fleste nyere udgivere *in* foran *hac*, fordi ablativen ikke let lader sig forklare. Jeg har i anmærkningen til stedet sagt: „ved *o*: ved at foretage denne inddeling“ for at betegne, at det ikke er en midlets ablativ; snarere kunde det opfattes som en absolut ablativ; men meningen bliver dog = *in hac d. (facienda)*, hvorfor jeg har tilføjet, at her sandsynligvis er udfaldet *in*. Jfr. I, 131, hvor efter alles mening er udfaldet *in* foran *ingressu*, ligeledes I, 151, hvor Baiter i sin sidste udgave og Heine have optaget mit forslag (s. *observ. crit.*), da Cic. altid siger *in esse in*—. Men i det ovenfor nævnte sted II, 63 udelader Baiter nu *in*.

I, 14. *quid modus* har jeg nu skrevet med Unger og Baiter i hans nyeste udg., medens Züricher-udgaven har beholdt alle håndskrifternes *quid modus*. Jeg tror nemlig nu, uagtet begge læsemåder kan forklares, at håndskrifternes *quid* er urigtigt, og at det er fremkommet ved at ordene *in factis dictisque* ere henførte hertil istedenfor til det foregående *quid* sit *quod deceat*. Men når der i det foregående siges *quid* sit *ordo*, *quid* sit — *dictisque*, må der temmelig nødvendigt følge *quid modus* *nl. sit*, da her ikke skal angives en beskaffenhed ved *modus*, men begrebet selv („hvad mådehold er“, ikke: „hvilken, hvordan m. er“).

I, 17. *ordo autem* skriver jeg nu istedenfor *ordo etiam*, efter alle håndskrifter. Pearcius rettede det til *ordo item*, som Baiter har optaget i begge sine udgaver, ligeledes Heine. Se vi hen til andre steder, f. ex. § 11, træffe vi en lignende rettelse af Manutins: *commune item animantium*, hvor *codices* ligeledes have *autem*. Her er nu ganske vist slet ingen modsætning, men ligefrem en fortsættelse; alligevel har jeg ikke vovet at følge rettelserne paa disse to steder, fordi den modsætning der ligger i *autem* ofte er saa svag, at det kun bliver omtrent en fortsættelse, eller med andre ord, fordi Cicero ofte udtrykker sig saa ukorrekt, at han betegner det som et slags modsætning, der er en virkelig blot fortsættelse. Er dette rigtigt, da bliver rettelsen ikke hvad den skulde være: en gengivelse af hvad forfatteren har skrevet, men et forsøg paa at få ham til at udtrykke sig rigtigere end han selv har gjort. — Anderledes forholder det sig III, 15, hvor også *cod. f.* har *item* og hvor *autem* vilde aldeles stride mod meningen; Nonius har der *idem*, som nogle udgivere have optaget. Om min tidligere læsemåde *etiam*, der er en rettelse af Madvig, s. mine observ. crit. p. 25 sq.

I, 19. in studiis cogitationis skriver jeg nu med alle håndskrifterne (undtagen cod. Ambros. cognitionis, som Baiter følger i Züricherudgaven, men ikke i den nyeste udg., ligeledes Heine, efter Unger). Det er ikke så underligt, at disse to ord ere blevne forvexlede, da de findes oftere gentagne både i det foregående og efterfølgende. Det hele stykke handler om cognitio veri, der tales om cupiditas cognitionis et scientiæ, studia scientiæ et cognitionis, res honestæ et cognitione dignæ. Imod denne indsigt, kundskab, viden stilles den almindelige agitatio mentis, her også kaldet motus animi, det er: den rene tænkende virksomhed, altså = cogitatio. Se vi nu nærmere til dette sted, da modsættes her handling (actio) og den blotte tænkning, den aldrig hvilende sjælens virksomhed, som endog uden at vi gøre noget derfor, kan holde os in studiis cogitationis: beskæftigede med den rene tankebevægelse, der ikke har noget praktisk mål. Her er ikke tale om studia cognitionis, stræben efter kundskab og indsigt, ikke engang om erkendelse (af noget), men kun om åndens selvstændige virksomhed, der skildres f. ex. III, 4.

I, 33 har jeg skrevet et malitiosa for sed malitiosa. De nyere udgivere ville nu anse ordene sed malitiosa for en uægte tilsætning eller forklaring af nimis callida; cod. C. har: sed etiam malitiosa, og nogle håndskrifter have virkelig et. Da alle kilder således have malitiosa og forfatteren ofte betegner ét begreb ved to eller flere ord, synes der mig ingen tilstrækkelig grund til at forkaste ordet, der passer vel. Det kommer da an på forbindelsen, og her er sed stødende, da der ingen modsætning er mellem begreberne callida og malitiosa, men disse ord falde næsten sammen i samme begreb. Ved skrivemåden set blev forvexlingen med et endnu lettere.

I, 61. I de her forekommende vers (af Ennius?) er der nu i det første foretaget sådanne forandringer efter håndskrifterne, at det må betragtes som et trochaisk tetrameter catalecticus; i det andet vers derimod er man atter vendt tilbage til *Salmacida spolia*, som er en rettelse af Jos. Scaliger (i hans lection. *Auson.* I, 28): således Heine og Baiter i *Züricherudgaven*, medens samme i *Leipzigerudgaven* beholder *vulgata*, der er alle *codices's* læsemåde. Når man da læser *Salmacida, spolia* med skilletegn imellem, må det første ord med Heine betragtes som vokativ af *Salmacides*, et afstammingsnavn af *Salmacis*. Hvad der vindes ved en sådan opfattelse, indser jeg ikke; tvertimod bliver citatet end mere løsrevet af sin forbindelse og uforståeligt, idet der må tænkes noget til (et *verbum*: *trade* eller *lege*). Når man derimod med Baiter i *Züricherudg.* skriver *Salmacida spolia* uden adskillelse, må det første ord betragtes som et tillægsord; men et sådant tillægsord er både dannet mod al analogi (*Salmacis, idis* -- Adj. *Salmacidicus*, ikke *Salmacidus*) og forekommer aldeles ikke, hverken paa Græsk eller Latin. Jeg har således ikke kunnet overtyde mig om, at en forandring i nogen henseende var tilrådelig.

I, 69. *Ægritudine et voluptate et iracundia*: således skriver jeg nu med Baiter i hans nyeste udgave. Min ældre læsemåde: *voluptate nimia* er efter Orells text, men den savner god håndskriftlig hjemmel; thi alle *codices* have *voluptate animi* (undtagen en af de ringere, *Guelferb. 3*, der udelader *animi*). *Animi* er også en forstyrrende tilføjelse, da her slet ingen modsætning er mellem en sanselig og åndelig lyst (*volupt. corporis* og *animi*), men kun tales om *voluptas* i almindelighed, der er en af de fire stoiske og peripatetiske arter af lidenskaben. *nimia*, der er lige så upassende, er da uden tvivl en forskrivning af *animi*.

I, 84. subvenire tempestati quavis ratione sapientis (est) eoque magis, si plus adipiscare re explicata boni quam addubitata mali. Angående dette vanskelige og utydelige sted har jeg hørt den mening fremsætte, at man ved at udslette ordet mali vilde få en god og rigtig mening tilvejebragt. Men det kan jeg ikke indrømme. Thi da der altid re explicata o: ved at klare sagen og bringe den på det rene, opnås noget godt, men aldrig re addubitata o: ved at have sat sagen på spil, hvorved der kun er en mulighed for et heldigt resultat, kan der aldrig blive spørgsmål, om fordelene er størst ved re explicata eller addubitata. Vanskeligheden ligger i modsætningen mellem disse to ord, der vel ere forskellige fra hinanden, men ikke egentlig modsatte; thi det modsatte begreb af explicata vilde være „mislykkes, slå fejl“: „hvis et heldigt udfald medfører et større gode end det uheldige medfører skade“. Men istedenfor at sige dette har forfatteren vistnok med fidd brugt ordet addubitare for at betegne det vovelige og farlige, der er forbundet med store foretagender, idet der altid er risico for at de kan mislykkes; men han har da udtrykt sig utydeligt ved en uheldig korthed i udtrykket istedenfor at sige: „opnå mere godt ved at sætte sagen heldigt igennem end det uheld vilde skade, som risikeres, hvis det mislykkes“, — f. ex., for at beholde det billede, forfatteren selv har anvendt i det foregående: i et sygdomstilfælde (blindhed), hvor en operation måske kan hæve ondet, hvis den falder heldigt ud, men ikke udsætte livet for fare eller lade befrygte en forøgelse af ondet, hvis den mislykkes; — eller et livsfarligt tilfælde, hvor en operation kan frelse mennesket, som ellers vilde dø, hvor mennesket altså ved operationen ikke udsættes for større fare, hvis den mislykkes, end han allerede i forvejen befinder sig i.

I, 100. Efter megen betænkning har jeg troet her atter at burde vende tilbage til den håndskriftlige læsemåde og opgive de rettelser, jeg tidligere havde gjort (s. mine observ. crit. p. 30 sq.), først fordi jeg meget nødig forlader de bedste codices, dernæst fordi rettelserne ikke førte til noget, der bostemt var bedre. Her er spørgsmålet, om *vim* eller *viam* er at foretrække i forbindelsen *officium — hanc primum habet viam* (således codices) *qvæ deducit ad—*. I og for sig vilde *vim* være det naturligste udtryk, og der er noget stødende i at sige: *officium habet viam*; men da der følger efter: *qvæ deducit ad og: qvam si seqvemur duccem, numquam aberrabimus*, bliver det dog temmelig nødvendigt at beholde *viam*. At der nedenfor følger: *sed maxima vis*, kan ikke være noget afgørende. — Omtrent ligeså misligt er *seqvemur qve strax* efter *seqvemur*, især da det står i en anden betydning; men *adseqvemur qve* findes ikke i noget håndskrift og *conseqvemur qve* efter angivelserne kun i cod. Palatinus, og det bliver endda et spørgsmål, om det er det rette.*) Jeg tror snarere, at Cicero virkelig har brugt *seqvemur* (have for øje, som mål på en vandring), idet han ligesom fortsætter det billedlige udtryk om *via*; og det må tillige påagtes, at han netop på dette sted, hvor tankeudviklingen er utydelig og svævende, efter sin sædvaane bruger flere rhetoriske omskrivninger og besynderlige, kunstige udtryk, som kort efter i betegnelsen af kardinaldyderne *qvod acutum et perspicax — qvod vehemens atqve forte*.

I, 109. I denne § ere flere usikre punkter,**) og kritikerne ere langt fra blevne enige. Da håndskrifterne

*) I, 116 derimod har jeg skrevet *consequantur* med codices og de nyere udgivere.

***) Mærkeligt er også: *ut Sullam et M. Crassum videbamus*, medens det i den aldeles ligestillede sætning nedenfor

også variere, har jeg troet at burde foretage adskillige rettelser. Først har jeg skrevet *Callicratidan* (med *Baiter*, efter tre af de bedste *codices*), dernæst *idemqve* for *itemqve* med *Baiter* og *Heine*, efter alle de bedste *codices*, på det tredje sted, da det også er højst usandsynligt, at *Cicero* skulde have udtrykt sig så ubehjælpeligt, at han i en og samme § tre gange havde brugt *itemqve*; endvidere har jeg, under nogen vaklen af håndskrifterne, skrevet *in Catulo et in patre et in filio* med de bedre (istedenfor *in Catulo et patre et filio*); fremdeles har jeg istedenfor *in sermonibus aliquem* nu skrevet *in sermonibus alium*, med *Facciolati* og *Heine*. Håndskrifterne have alle *alium qvemqve* (kun *Palatin. qvemqve alium*); heraf har *Pearcius* gjort *aliquem*, hvilket *Baiter* følger. Men det er langt rimeligere, at forfatteren har skrevet *alium* med et andet *alium* i tanken, da han her bestandig sætter to mod hinanden: den skæmtefulde og den alvorlige, den underfundige og den oprigtige osv., og da det er meget hyppigt, at han anakoluthisk begynder en alternativ sætning med *alius* og derefter fremfører det andet led på en anden måde (ved *contra*, *postremo* eller lign.). Heller ikke passer *aliquem* her, hvor der skal betegnes en i modsætning til en anden, ikke en eller anden i almindelighed. Her er netop *alius* — (*alius*) det rette udtryk. — Endvidere er der uden tvivl en fejl i navnet *Q. Mucius Mancina*. Vi kende ingen af dette navn; derimod hører *Q. Mucius Scævola* til de berømteste mænd fra den tid; *Cicero* nævner også de *Orat. II*, § 275 en *Mancina*. Altså er det rimeligt, at her menes to personer, som ved afskriveres uvidenhed ere blevne gjorte til én. Dette kunde lettest være sket, hvis navnene vare

hedder: *quod — in Q. Mucio, Mancina vidimus*. Hvilken forskel i tidsbetegnelsen gælder her?

anførte uden forbindelsesord (blot med komma imellem): Q. Mucio, Mancian; men dette er dog imod forfatterens sædvane, skönt det er brugeligt ved opregning af eksempler. Cicero havde vistnok her enten gentaget in eller sat et fornavn, som let kunde forvanskes til in. Heine vil derfor læse L. Marcio (nl. Philippo, den fra Cic. og Horats bekendte statsmand og taler, s. f. ex. her I, § 107); Unger derimod in Mancian, hvilket jeg helst følger, for at forandre så lidt som muligt. — Endelig har jeg nu også betegnet ordene Xenocratem quidem severissimum philosophorum som uægte, efter flere ældre og nyere udgiveres eksempel, da det er en upassende tilføjelse, dels fordi de, som jeg har angivet i anmærkningen til stedet, kun med hårdhed kan forbindes med det øvrige, dels fordi forfatteren, som her bestandig har hentet sine eksempler fra romerske personer, der vare ham selv bekendte eller hvem han havde hørt omtale fra den nærmeste fortid, ikke rimeligt kunde falde på at indskyde derimellem et så langt fra hentet eksempel. Der bliver endda en besynderlighed i tanken tilbage i det tilføjede (s. anm. til stedet); men den kan vel nok tilskrives forfatteren. Der er i det mindste ingen anledning til ikke at tro det.

I, 111. Med de nyere udgivere har jeg efter Lambins forslag indskudt quum, så at der læses: æqvabilitas quum universæ vitæ tum singularum actionum. Det findes vel ikke i håndskrifterne, men først da får tum sin rette stilling. — Ligeledes har jeg lidt nedenfor forladt håndskrifternes skrivemåde notus, og med Baiter og Heine skrevet innatus; skrivemåden natus findes ikke i gode codices og giver heller ikke nogen god mening. Cicero har oftere brugt ordet i betydningen „medfødt“, her altså om modersmålet. Heine bemærker rigtigt, at notus er upassende, da det ikke behøver at opstilles

som en regel, at man ikke skal betjene sig af et „ubekendt“ sprog; og selv i betydningen „fuldkommen bekendt“ passer det ikke som modsætning til *Græca verba inculcantes*, der ikke betegner den der af uvidenhed bruger fremmede ord, men den der derved vil synes lærd og fornem.

I, 112. *alius in eadem causa non debeat*: fire af de bedste håndskrifter udelade alle disse ord, og *cod. Bern. a* udelader *in eadem causa*. Her er dog snarere en af de temmelig hyppige udeladelser ved afskrivernes uagtsomhed, når ord gentages eller sætningsled lyde omtrent ens eller ende ens. Det dobbelte *alius* — *alius* er aldeles nødvendigt (jfr. bem. ovenfor til I, 109); jeg ser heller ikke, hvorfor *Baiter* vil forkaste ordene *in eadem causa*, der ingenlunde ere overflødige på grund af *non numquam*, og som kun gentages ved det følgende *num enim alia in causa — alia*. Hvad *Heine* mener med at beholde ordene, men skrive dem med kursiv, er ikke ganske klart; dog synes det at han vil læse dem med, men kun angive, at de ere kritisk usikre. Jfr. hans udgave *cum* § 111, *et jucundum* § 113 osv.

I, 118. Jeg har nu ikke kunnet afholde mig fra at optage *Stürenburgs* rettelse *sine* (for *sive*) *parentium disciplina*, der billiges af *Unger*, *Heine*, *Baiter* (i hans nyeste udgave), medens *Züricherudg.* endnu har *sive*. Ved tamen angives tydelig en modsætning til det foregående (dem der *parentium præceptis inbuti — —* og *alii multitudinis iudicio feruntur*), nemlig de der følge deres egen vej *sive felicitate — sive bonitate naturæ*, altså uden at ledes af forældrene. Her passer altså ikke det tredje *sive*, og det kunde meget let på grund af det to gange foregående *sive* opstå ved en fejltagelse af *sine*.

I, 121. *Cui dedecori esse nefas et impium iudicandum est*. Således skriver jeg endnu med

de fleste nyere udgivere. *impium* findes rigtignok kun i ét håndskrift (Palatin.) og det efter Gruters opgivelse, medens alle de andre have *vitium*; og det er grunden hvorfor Baiter i sin sidste udgave har [et *vitium*], men betegner det som uægte eller tvivlsomt. Hermed hjælpes man dog ikke videre frem. Det er klart, at det ikke kan kaldes „en last“ (*vitium*) at være sine forfædres berømmelse til skam; derimod kan det vel kaldes *nefas* og, hvad der omtrent er det samme, når der ses hen til begrebet *pietas*, *impium*. Forvanskningen kunde også let foregå, og det er ganske efter forfatterens talebrug at betegne ét begreb ved to betegnelser. — Hermed kan sammenlignes rettelsen I, 126 *aspectum* — *deformem* — at *qve* turpem, hvor *codices* alle have at *qve* formam, hvorfor Klotz hellere vil rette det til *foedam*.

I, 146. *si acres ac diligentes esse volumus animadversores vitiorum*. Således skriver jeg endnu, med Heine og flere af de nyere udgivere, medens Baiter i begge sine udgaver har gengivet håndskrifternes *animadversoresqve* og derhos betegnet stedet som korrump, idet der måtte være udfaldet et ord (et andet substantiv, som *spectatores* eller *judices*, hvilket Klotz antog). Kun Unger forsvarer håndskrifternes læsemåde. Vistnok var det tænkeligt, at *animadversores* kunde stå sideordnet med adjektiverne *acres ac diligentes*, hvis meningen tillod det; men her kræves ikke egenskaben „skarphed og nøjagtighed“ i almindelighed ved siden af at „iagttagelse og bedømme“, men kun „skarphed i bedømmelsen“. Derfor må de to adjektiver have et substantivisk tillæg, og man må da enten udslette — *qve* eller indskyde et andet ord. Jeg har da valgt det første som det simpleste.

Lidt nedenfor: *si quid dedeceat in illis* har Baiter nu rettet til *dedeceat illos*, ikke alene fordi

der er noget stødende i brugen af *in* istedenfor akkusativ, men vel mest fordi *in illis* kun findes i én af hans bedste codices, medens de øvrige have *in illos* (én: *in alios*). Jeg har dog beholdt den tidligere læsemåde, idet jeg antager, at forfatteren har gjort forskel på *dedecet illos* („passer sig ikke for dem, klæder dem ilde“) og *d. in illis* („er ikke passende hos dem, strider mod decorum hos dem“).

I, 155. *ad hominum utilitatem* har jeg nu optaget istedenfor det tidligere *ad hominum caritatem*, som Baiter også har endnu i Züricherudgaven efter de ringere håndskrifter, medens de fire ældste, ligeledes den af Krarup konfererede *codex Paris.*, har *utilitatem*, hvilket Baiter nu selv har foretrukket i den sidste udgave. Stedet *de fin. V, § 65* beviser her intet for rigtigheden af *caritatem*, og *hominum utilitatem* er her at forstå om „den almindelige nytte“, ligesom *strax* nedenfor og i næste §; *smlgn. I, 22 communes utilitates in medium adferre.**)

II, 9. *in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de via.* Her udelades ordet *verbo* kun af én *codex* (*Palatinus*), medens alle de øvrige have det, også *Krarups cod. Paris.* I min første udgave havde jeg allerede ved kursiv betegnet det som mistænkeligt,

*) I Züricherudgaven er det en blot uagtsomhedsfejl, at der I, 158 står *hæc cognitio* for *hæc cognitioni*; ligeledes når der i begge Baiters udgaver er gentaget fejlene II, 45 *quarum autem prima ætas* for *quorum*, og III, 16 *meliorum officiorum* for *mediorum*. — Desværre er der en lignende uagtsomhedsfejl i min ny udgave, som jeg her med undskyldning beder rettet, da jeg først senere blev opmærksom på den: III, 64 slutn. har sætteren udeladt ordene: *turpe, et quia semper est*, hvilket er blevet overset ved korrektoren, så at der naturligvis skal læses som hidtil: *quia semper est turpe, et quia semper est honestum* — —. Udeladelsen er sådan, at der alligevel bliver en mening, og at den altså kunde synes gjort med flid.

og jeg har beholdt samme betegnelse i anden udgave. Baiter har sat det i [] i begge sine udgaver, og Gruter har aldeles udeladt det, men Unger og Heine beholde det. Hvad jeg havde bemærket derom i observ. crit. p. 34: *quum hic non de falso vocabuli usu, sed de falsa notionum distinctione agatur*, anser jeg endnu for rigtigt, ligesom Baiter gentager disse mine ord; og når Heine siger, at meningen er: „med hensyn til dette ord — ikke i ordets egen betydning, men for så vidt som sprogbrugen har givet anledning til vildfarelsen“, da tilfredsstiller denne forklaring mig ikke ganske; men (som jeg har angivet i anmærkn. til stedet) jeg tør dog ikke bestemt antage, at forfatteren ikke med en vis unøjagtighed kan have udtrykt sig således.

II, 15. Her kan anføres prøver på et par steder, hvor jeg ikke har kunnet følge Baiter. Uagtet han her har beholdt Gernhards rettelse *quoniam enim ægris subveniretur*, har han dog § 13 skrevet *subvenire* med de bedre håndskrifter, der også her har *subveniret*. Men ligesom det der ikke går an, hvor der hverken spørges om personen, der skal hjælpe, eller om midlet, men kun om måden og muligheden, at have den aktive form, således kan den aktive form her kun meget hårdt forklares ved at underforstå „*homines potuissent*“, hvilket ikke engang passer efter meningen, da det først skal bevises, at menneskene hjælpe os dertil. Der må derfor skrives *subveniri*. — Dernæst skriver Baiter: *hominum vita destitit a victu et cultu bestiarum*, efter fire codices, medens jeg har beholdt *distat* med de ringere, ligesom Heine. Det synes mig meget tvivlsomt, om „*destitit a*“ — kan betyde „har fjærnet sig fra“ —, da det ellers betyder „afstå fra, høre op med“ —, og hin betydning kræves dog på dette sted. — Endelig skriver Baiter til slutningen: *mutua nã disque facultatibus et commodandis*

efter Nonius, medens alle håndskrifter her have *mutandisque fac. et commodis*. Vistnok er der noget besynderligt i udtrykket *mutare facultates et comoda*; men forfatteren har dog I, 22 sagt *mutatione officiorum* og Læl. 49 *vicissitudine studiorum officiorumque*, (man ventede i det mindste *permutare*), og *mutuandis facult. et comm.* er endnu besynderligere; da måtte der også skrives *commodandis*, der i og for sig ikke er stødende. Hvor Nonius's hjælp derfor ikke er afgjort tilfredsstillende, tør man ikke opgive alle håndskrifers læsemåde.

II, 17. Det undrer mig, at den af mig først meddelte og i min første udgave optagne, ligeledes i anden udgave beholdte rettelse af Madvig, der dog er de nyere udgivere bekendt, ikke er blevet optagen hverken af Baiter, Unger, Heine eller Gruber. Der er nogen uoverensstemmelse mellem håndskrifterne; men den text, man nu er enig om at give: *hominum autem studia ad amplificationem nostrarum rerum prompta et parata virorum præstantium sapientia et virtute excitantur* er alt for besynderlig, først ved *virorum præstantium*, der skal være en hosstilling til *nostrarum*: „vore sager, som mænd der —“, og dernæst fordi her ikke kan være tale om *sapientia*, men kun om moralske fortrin. Jeg må derfor endnu bestemt holde fast ved Madvigs gætning: *morum præstantia et virtute* som det ene rigtige.

II, 37. *admiratione autem adficiuntur ii* har jeg beholdt som alle håndskrifers læsning, medens allerede Lambinus rettede det til *adficiunt ii*, hvilket nu er optaget af Baiter og Heine. Det er klart, at her kræves et udtryk som betegner at „beundres“ i modsætning til det foregående *contemnuntur*; og da forfatteren nu kun kunde bruge „*admirantur*“ i handlende betydning, måtte han benytte en omskrivning. Hvorfor han da ikke kunde sige „*adfici admiratione*“

lige så vel som *adfici laude*, *honore*, *ignominia* osv., kan jeg ikke indse; thi *admiratio* betegner ikke alene en tilstand (forundren) eller handling (beundren), men også stemningen (beundring); og kan man sige *admiratione adficere* (aliquem), kan man også sige *admiratione adfici*. Men Meningen er da, at *admiratione adficiunt* skal være „de vække beundring“ (nml. hos os eller menneskene), hvilket ellers hedder: *admirationem movere* (eller § 36 *admirabilitatem facit*); i dette tilfælde savnes et objekt, som Cicero næppe vilde have udeladt.

II, 56. I dette stykke er der aabenbart fra begyndelsen af flere forvanskninger i vore kilder. Efter Bernays (*Die dialogen des Aristoteles* p. 133) har jeg først ikke længer turdet holde på C. Beiers rettelse *Aristo Cius*, men skrevet *Aristoteles*. Håndskrifternes enstemmighed er her for stor, især da der ikke er stærkere indre grunde til at forkaste deres læsning; og nos behøver dog ikke at betegne Romerne, men kan være: folk i almindelighed. *) Dernæst har jeg efter Müllers forslag (i *Philologus* XIX, 630) med Heine forandret at ii til ait enim, hvorved den ellers alt for hårde overgang bliver mere ciceroniansk; men jeg beholder cogantur, hvorfor Heine med de bedre codd. skriver cogerentur, da denne overgang i tidsbetegnelsen synes mig utilladelig. Endelig har jeg, efter først at have påvist en lakune i den sidste sætning, nu udslettet sit efter *multitudinis* og derimod, efter Beiers forslag optaget *capitur* (for *eaqve*), som en usikker hjælp. Thi da det følgende *in quo*—henføres til *levissimus quisqve* og ikke til *delectatio*, som jeg tidligere havde antaget, må herved

*) hvorimod jeg endnu har betragtet *nobis* nedenfor som uægte eller meget mistænkeligt ved den følgende overgang til 3die person (*attenderint*); *auditu* ser jeg ingen grund til at optage.

menes tilskuerne, der nedenfor betegnes som de ringeste mennesker. Det går ikke an, selv om den grammatikalske forbindelse kunde forsvares, at forstå *levissimus quisque* om giverne af skuespillene eller om skuespillerne. — Med al den tilstedeværende usikkerhed tror jeg da, at der er bragt en sådan mening i hele stedet, hvormed vi i det mindste foreløbig må lade os nøje.

II, 64 har jeg ligesom Heine beholdt *delabi*, medens Baiter med alle håndskrifterne har *delabi*. Denne variant er beslægtet med de hyppige forvekslinger af *describere* og *discrribere*, *deligere* og *diligere*, *dilectus* og *delectus* osv., hvorom s. mine bemærkninger til teksten i Lælius s. 26 fg., fortalen til *de offic.* s. II. Her er talen om at bortødsle sin formue ved hensynsløs gavmildhed, hvor *delabi* efter min mening passer lige så lidt som nedenfor § 67 *degressa f. digressa*: *ut eo, unde digressa est, referat se oratio*, hvor Lambinus rettede *cod. C.* og Nonius' læsemåde *digressa* til *degressa*, måske fordi de bedste *codices* have *egressa*, men Baiter og de nyere ikke have fulgt ham. Anderledes er forholdet Lælius § 100 med *defluxit oratio*. Jfr. også her III, 114 *periculo mortis difugissent*, hvor den ældre sædvanlige læsemåde er *periculum mortis defugissent* efter *cod. C.* (*effugissent*, Palatinus). Meningen er: som i dødsfaren (*ablat. temporis*) vare løbne fra hverandre. Den anden læsemåde er åbenbart en forvanskning.

II, 72 *danda opera est omnino, si possit, utrisque, nec minus ut etiam singulis consulatur*. Jeg er endnu usikker i forståelsen af dette sted. Jeg har i den ny udgave sagt, at *si possit* næppe er upersonligt (= *si fieri possit*), men at der snarere må underforstås *opera dari*, og forstået *utrisque* om begge slags velgerninger, i modsætning til Heine, der vil at *utrisque* styres af *consulatur* og forstår det om

universis og singulis; thi i dette tilfælde burde der vistnok med Lambinus skrives ut utrisque, som jeg har antydnet i fortalen (i noten under teksten), og jeg er nu mest tilbøjelig til at optage denne rettelse.

II, 74 malo enim quam nostræ ominari har jeg endnu beholdt med Unger (i Philologus, 3 suppl. bd. 1864), skönt Heine skriver: malo enim ita quam — og Baiter: malo enim alii quam — (efter cod. a; cod. c har alienæ). Der synes næsten at fordres en betegnelse af modsætningen til nostræ; men da ominari ikke skal gentages, men derimod dicere tænkes til, passer alii eller alienæ ikke; forf. vil heller ikke varsle noget ondt for nogen anden stat, som han slet ikke nævner. Sædvanlig siger Cicero: malo enim ita dicere quam —, men efter hvad Unger har anført, er det dog tænkeligt, at det her er udeladt.

II, 75 har jeg ikke kunnet overbevise mig om rigtigheden af at optage roboris efter de fleste håndskrifter, men med cod. c. og Pal. endnu skrevet: si quidem in illo tantum fuit. roboris er vistnok en tilføjelse, fordi man misforstod udtrykket. Her er ikke spørgsmål om Pontius's styrke eller kraft (evne til at gennemføre sin trusel), men om hans fremsynethed og dygtighed til at se, ved hvilke midler Romerne lettere kunde overvindes.

III, 36. *) qvas sæpe perrumpunt er nu rettet til quam sæpe p., hvilket alle codices har og allerede Zumpt forlangte. Egenlig gælder perrumpere leges, men kan også siges om poena; jfr. in Catil. I, 18 leges quaestionesque vincere et perfringere, Verr. I, 13

*) I begyndelsen af denne § er nu skrevet hinc opum nimirum, potentia non ferenda, postremo — — regnandi existunt cupiditates, idet opum n. og potentia n. fer. ere betragtede som sideordnede genitiver styrede af cupiditates.

qvæstiones perrumpere, Partit. orat. 112 perrumpere periculum. Baiter og Heine skrive ligeledes qvam.

III, 38 inusitata bør måske her ombytted med invisitata, skönt håndskrifterne vakle og Platons udtryk (rep. II, p. 359) *μειζων ἢ κατ' ἀνθρώπων* lige godt påser til begge ord. Medens man tidligere har antaget invisitatus for et sjældent og ueiceroniansk ord (således endnu Freund lex.), har den nyeste tids nøjagtigere undersøgelse af håndskrifterne godtgjort, at det ikke alene er hyppigt hos Livius, hvor Madvig har det f. ex. IV, 33, 1; V, 17, 8 og 35, 4 og 37, 2 og 45, 4 osv., men også oftere brugt af Cicero, f. ex. or. Philipp. XI, 2; Divin. II, 138 foruden dette Sted, så at Mützells bemærkn. til Curtius p. 443 er upålidelig. Forblandingen var i dette tilfælde så overmåde let både i læsningen og skrivningen, da betydningen på de fleste steder ikke er meget forskellig.

III, 39. qvamqvam potest id qvidem: denne alle håndskrifternes læsemåde have de nyere nu ombyttet med Manutius's rettelse neqvaqvam potest id qvidem, fordi Cicero altid udtaler sin tro på providentia divina og han ingen grund havde til at afvige derfra, ligesom også det følgende si posset viser, at tanken må være nægtende. Jeg tror dog ikke at dette er aldeles nødvendigt, når det opfattes saaledes som jeg har antydnet i anmærkningen til stedet. Det hele er et tankeexperiment, hvor det ikke kommer an på muligheden, — kun på konsekvensen af hvis det var muligt: og imod den bestandig gentagne indvending af modstanderne, som med plumphed holde derpå og ikke kunne komme videre, er det ikke utænkeligt, at han kunde sige: „og dog er det muligt, men dette spørgsmaal vedkommer os slet ikke her —; jeg spørger kun, hvis —“

III, 53 ut nihil suum cujusqve sit: istedenfor cujusqve har jeg i min ældre udgave med Orell.

og de tidligere udgivere skrevet *eujusqvam*, men uden håndskriftlig hjemmel, som det nu viser sig. Her måtte altså håndskrifterne følges (hvad Baiter og Heine også gøre), såfremt der ikke var noget i sproglig henseende til hinder. Først var forvekslingen meget let, dernæst tyder stillingen af *suum* nærmest på ordet „*quisqve*“, endelig fordrer meningen netop begrebet „hver sit“ i modsætningen til det kommunistiske samfund (*societas*); og privatejendom betegnes netop ved *suum eujusqve*, s. I, 21 *ex quo quia suum eujusqve fit eorum qvæ natura fuerant communia*, og Fin. III, 67 *in urbe mundove communi non adversatur jus, quo minus suum quidqve eujusqve sit*.

III, 61. *non illicitatorem venditor, non, qui contra relicteatur, emptor adponet*: således har jeg endnu skrevet, skönt *reliceri* er et ellers ikke forekommende ord. Men Zumpt og Stürenburg optog det efter *codex c*, og skönt de nyere ikke have godkendt denne læsemåde, men skrive *contra se liceatur*, kan jeg dog ikke se rettere, end at meningen kræver det. Ligesom sælgeren ikke må opstille en, der byder prisen kunstig op for at lokke ubesindige købere til at give for meget, således må køberen ikke, for at erhverve den solgte genstand billigere, svigagtig opstille en, der underbyder den forlangte pris, for at afskrække andre fra at gøre bud eller nedstemme sælgerens forventninger. Dette ligger i *relicteatur*, som betegner det modsatte, den omvendte handling af *liceri*; men hvorledes kan *contra se liceatur* betyde det samme? Heine mener: „der scheinbar als gegner auftritt“; — det kan da ikke være ved at byde under ham, men over ham; et underbud må altid være til køberens gunst.

III, 74. *o turpem notam temporum*: således skriver jeg endnu, uagtet Baiter i begge sine ny udgaver tilføjer *nomen illorum*, hvilke ord først Victorius udelod. Håndskrifterne afviger meget indbyrdes

på dette sted; hvilket viser, at man har været uenig om den rette læsning. Men jeg er enig med Heine i, at forfatteren umulig kan have villet betegne navne eller et navn (*Basilus* — af *βασίλευς*) som et skændselsmærke på tiderne, da navnet jo er gammelt. Udråbet må høre til indskuddet, navnlig til patronum, jfr. orat. Philipp. II, 107, hvorefter det hele sted bedst kan forklares. Vilde man udelade nomen og beholde illorum alene, da blev der den fejl tilbage, at der burde stå horum, da talen er om den nærværende tid.

III, 88. *vincat utilitas*: herefter har jeg nu udeladt ordene *rei publicæ* med de bedre håndskrifter og de nyere udgivere. Da disse ord skreves **r. p.** og der følger **p** efter, kunde det let komme ind ved uagtsomhed; det er i al fald en overflødig tilføjelse. Ligeledes har jeg fulgt alle codices i at skrive *doceret* istedenfor *diceret*, foruden at jeg har henført det sidste *esse* ikke til det foregående, men til det efterfølgende. Med hensyn til *non*, der i alle codices står foran *esse æqvam*, har jeg fulgt de nyere udgivere (undtagen Heine).

III, 92 er *item tum* forandret til *iterum*. Håndskrifterne have *ut item eo*, undtagen *c*, som har *ut item tum*, som jeg havde givet i min første udgave, med forklaring: *tum qvoqve, iterum qvoqve*, medens de andre håndskrifter læsemåde, som Zumpt formener, næppe er Latin. Læsemåden *iterum* er allerede optaget af Orelli efter nogle yngre codices, men den må vistnok anses for den eneste rigtige; forvanskningen kunde meget let ske. Jfr. mine obs. crit. p. 42.

III, 93. *promississe nollem* har jeg beholdt med alle codices. Baiter og Heine rette det til *promississet*. Jeg kan henholde mig til min bemærkning derom i Tidsskr. f. Philol. VII til Cato major § 32 vellem — *posse gloriari*, hvilket ligeledes der er de bedste håndskrifter læsemåde. Hverken Lahmeyers

regel (i *Philologus* XXI, 290 og XXIII, 479) eller Halms og Heines bemærkninger holde stik.

III, 99. *domi suæ* har jeg beholdt, uagtet Baiter og Heine med alle håndskrifterne undtagen *c* her skrive *domui suæ*. Om denne form navnlig også efter de nyeste undersøgelser er sikret ved de ældste kilders vidnesbyrd på flere steder, er den dog så ualmindelig, at den slet ikke findes oplyst i de for de fleste tilgængelige hjælpemidler (grammatik og lexikon, således ikke engang hos Freund eller Madvig). Derimod har jeg nedenfor § 112 beholdt *cum primo luci*, med den nødvendige tilføjede forklaring, efter Nonius's udtrykkelige angivelse.

III, 102. har jeg nu ombyttet *præverteret* med *pervorteret*, der findes i alle håndskrifter, medens hin Orellis læsemåde ingen gyldig hjemmel har. *Pervortere* må her tages i betydningen „fordroje“, kuld-kaste nytten, så at den ophører at være nytte; *prævertere* måtte betyde „have fortrin for“, „gælde mere end“, hvilken betydning ordet ellers ikke har.

III, 107. *id si non feceris* har jeg beholdt, uagtet håndskrifterne have *fecerit*, fordi det forekom mig for hårdt som subjekt at tænke til: *is qui juravit fra* det foregående *quod enim ita juratum est*; der følger desuden anden person (man) efter. Ikke desto mindre have alle de nyere optaget *fecerit*. — Strax efter har jeg *definitus* tilføjet, men i []. Det findes i alle *codices*, men jeg havde udeladt det i min 1ste udgave; nu har jeg med tvivl optaget det igen. *Cic.* siger *esse ex numero istedenfor in n.*, han kunde altså måske sige *definitus ex n. for: ita definitus, ut sit ex n.* Jfr. *de orat.* I, 108.

III, 113. *fraus enim adstringit, non dissolvit perjurium.* Baiter beholder her alle de bedre håndskrifers læsemåde *distringit*, som Unger også forsvarer; medens jeg med Heine har anset det for

nødvendigt at beholde adstringit, skönt meningen endnu ikke er mig klar, s. min anmærkning til stedet. Her fordres bestemt en modsætning til dissolvit perjuriūm (opløser, cphæver meneden), altså „fastbinder, fastholder“, hvilket er ordets betydning. Derimod bruger Cic. aldrig distringere i en sådan betydning; han har kun districtus. Tanken må altså vistnok være, at svigen istedenfor at hæve meneden gör denne endnu værre, slår den endnu mere fast som en dobbelt forbrydelse.

III, 119. Uagtet alle håndskrifterne her have Calliphonem, har jeg med Baier dog beholdt Calliphontem, fordi forfatteren ellers böjer dette navn således, s. Fin. III, 35 Calliphontem, ibd. V, 21 Calliphonti, ligesom Divin. 1, 116 Antiphonti.

Efterretninger

om

Aarhus Kathedralskole

i Skoleaaret 1870—71.

ved

Skolens Rektor.

I.

Skolen i Almindelighed. Lærerne. Fag- og Timefordelingen.

Den i hele vort lærde Skolevæsens, altsaa ogsaa i denne Skoles Indretning længe ventede og forberedte Reform er nu bestemt ved Lov af 1 April 1871, som derfor helt meddeles her. Förend Planen imidlertid kan komme til Udförelse, maa der dels træffes Forberedelse dertil ved Undervisningens Behandling fra neden af eller dog fra et vist Punkt, dels afventes mange Bestemmelser, der ved særlig kongelig Anordning skulle gives om Enkelthederne, navnlig om Fordringerne ved Optagelsen i Skolen, ved de forskjellige Opryknings- og Afgangsprøver, om Undervisningens Fordeling og, hvad der vil være af stor Betydning for mange, om Realundervisningens Vedbliven eller Ophævelse eller nærmere Forbindelse og Sammensmæltning med den studerende Undervisning. Særligt henledes Opmærksomheden paa Nedlæggelsen af de to nederste Klasser saaledes, at iaar sidste Gang optages Disciple i 1ste Klasse, 1872 sidste Gang i 2den Klasse. Loven lyder saaledes:

„Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1.

I den lærde Skole skal Undervisningen, der forbereder til Universitetet, fra et vist Trin i Skolen deles i to Afdelinger, den ene overveiende sproglig-historisk, den anden overveiende mathematisk-naturvidenskabelig.

§ 2.

Skolen inddeles i sex etaarige Klasser, saa at et fuldstændigt Skolekursus er beregnet paa 6 Aar. Den nuværende 7de Klasse omdannes til to etaarige Klasser. Skolernes nuværende nederste Klasse inddrages ved Udgangen af Skoleaaret 1871—72, den næstnederste ved Udgangen af Skoleaaret 1872—73.

I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser tilsammen ikke overstiger 20, kan Ministeren bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i een Klasse.

§ 3.

Undervisningen beregnes paa, at et fuldstændigt Skolekursus gjenomgaas i en Alder fra det fyldte 12te Aar til det fyldte 18de Aar. Optagelsen i Skolens nederste Klasse kan dog ske med det fyldte 11te Aar. Ingen kan optages i en høiere Alder, end at det fuldstændige Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelse fra disse Regler kan Skolens Rektor bevilge.

§ 4.

Undervisningsfagene ere: Modersmaalet, derunder indbefattet Oldnordisk (og Svensk), Tydsk, Fransk, Engelsk, Latin, Græsk, Religion, Historie, Geographi, Arithmetik, Geometri, Regning, Naturhistorie, Naturlære, Tegning med geometrisk Tegning og Skrivning samt desuden Sang og Gymnastik.

Den egentlige Skoletid til samtlige Fag og Øvel-

ser, Sang og Gymnastik alene undtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer.

§ 5.

I Skolens fire nederste Klasser er Undervisningen overveiende fælles for samtlige Disciple i hver Klasse. For de Elever, der bestemme sig for den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, bortfalder Græsk, og for de Elever, der bestemme sig for den sproglig-historiske Retning, bortfalde geometrisk Tegning og Naturlære. Efter Undervisningsministerens Bestemmelse kan et af de levende Sprog gjøres til et valgfrit Fag.

Den ved Udgangen af 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med et vist Pointsantal, som nærmere bliver at fastsætte af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet, samme Adgang til høiere Undervisningsanstalter og Fagexamina som Afgangsexamen af høiere Grad for Realdisciple og den almindelige Forberedelsesexamen ved Universitetet af samme Grad.

§ 6.

I Skolens to øverste Klasser deles Undervisningen i et sproglig-historisk og et mathematisk-naturvidenskabeligt Kursus, saaledes at Latin, Græsk og Naturlære blive særskilte Fag i det førstnævnte, de matematiske Discipliner med geometrisk Tegning og Naturlære samt, hvor Omstændighederne tilstede det, et Afsnit af Naturhistorien særskilte Fag i det sidstnævnte Kursus, hvorimod Undervisningen vedbliver at være fælles i Modersmaalet, derunder Oldnordisk (og Svensk), Fransk og Historie.

I de to øverste Klasser kan der frit vælges mellem Engelsk og Tydsk. Undervisningen er fælles for de Disciple, der vælge samme Fag.

Afgangsexamen for begge Afdelinger af øverste

Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig.

De skriftlige Opgaver ere:
for alle Examinander: to Opgaver i Dansk,
og særlig: for dem, der underkaste sig sproglig-historisk

Examen: en Oversættelse fra Latin til Dansk og
en Oversættelse fra Dansk til Fransk,

og for dem, der underkaste sig mathematisk-naturvidenskabelig Examen: mindst to matematiske Opgaver.

Fordringerne ved den mundtlige Prøve bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 7.

Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget den sproglig-historiske Afgangsexamen, have, efter at have bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexamina ved samme.

De, som have bestaaet den mathematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den filosofiske Prøve, at indstille sig til de under det mathematisk-naturvidenskabelige samt under det filosofiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning.

§ 8.

Ved Metropolitanskolen, Sorø lærde Skole, Odense og Aarhus Kathedralskoler bliver den fornævnte Deling af Undervisningen at iværksætte, efterat nærværende Lov er traadt i Kraft, saaledes at der ved disse Skoler snarest mulig indrettes et fuldstændigt dobbelt Skolekursus med dertil hørende Afgangsexamina. I de øvrige Skoler derimod vil Undervisningen i de to øverste Klasser indtil videre, saalænge Betingelserne med Hensyn til Discipeltal og økonomiske Forhold ikke ere tilstede for der at have et Dobbeltkursus, være at indskrænke til den ene Retning, i hvilken Henseende Kirke- og Undervisningsministeriet bemyndiges til efter Forholdene ved de enkelte Skoler at tage den nærmere Bestemmelse.

§ 9.

Bestyrerne af de private Skoler, der igjennem et tilstrækkeligt Antal Klasser gennemføre Undervisningen i samme Omfang og til samme Grændse som de offentlige lærde Skoler og i det Ringeste for de tre sidste Skoleaars Vedkommende i det Hele slutte sig til den for de offentlige lærde Skoler gjældende Undervisningsplan, kunne, efter samme Regler som hidtil, enten for deres hele Bestyrelsestid eller paa et vist Aaremaal af Kirke- og Undervisningsministeriet erholde Tilladelse til under den Kontrol, som af bemeldte Ministerium bestemmes, at afholde samme Afgangsexamen som de offentlige lærde Skoler enten saavel i den sproglig-historiske som i den mathematisk-naturvidenskabelige Retning eller, naar de ønske det, alene i den ene Retning.

§ 10.

Den ved kongelig Resolution af 6te Mai 1850, bekendtgjort under 13de s. Maaned, anordnede Adgangs-

examen ved Universitetet bortfalder samtidig med, at Afgangsexamen afholdes første Gang ved Skolerne i Overensstemmelse med nærværende Lov. De, som efter den Tid ønske at indskrives ved Universitetet, efter at være forberedte ved Privatundervisning, have at underkaste sig Afgangsexamen for Studerende enten ved en offentlig lærd Skole eller ved en Privatskole, der har Tilladelse til at afholde Afgangsexamen. Forinden maa de dog have bestaaet en Prøve i de Fag, som for den Retning, hvori de agte at tage Afgangsexamen, afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næstøverste Klasse. De kunne selv vælge, ved hvilken Skole de ønske at tage Examen; dog vil den enkelte Skoles Forpligtelse til at modtage Privatister være at indskrænke til et bestemt Antal. De nærmere Regler herom gives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.“

I Henhold til hvad der blev berettet i forrige Aars Indbydelsesskrift S. 43 har Overlærer Erslev været fraværende ogsaa hele dette Skoleaar og Cand. mag. J. Hoffmeyer fremdeles besørget hele hans Undervisning. Adjunkt Kleisdorff vendte tilbage fra sin Udenlandsrejse i Juli f. A. og overtog igjen sin Embedsgjerning ved dette Skoleaars Begyndelse. Den 24 September 1870 blev Adjunkt F. P. Ingerslev kaldet til Sognepræst for Gammel- og Ny-Sogns Menigheder paa Holmsland i Ribe Stift efter at have været Lærer her ved Skolen i 8½ Aar og tillige Inspektør. Med en utrættelig Arbejdskraft forbandt han en altid vaagen Paapasselighed og bidrog som Inspektør meget til at holde en god Orden. Skolen er ham derfor megen Tak skyldig og ledsager ham ved hans

Bortgang med Ønsket om, at han maa finde Tilfredshed i sin ny Virksomhed. Her havde han i de sidste Aar gennemgaaet tunge Prøvelser: efter at han for faa Aar siden havde mistet sin Fader, Skolens forrige Rektor, berövede Døden ham næsten samtidigt i Løbet af det næste Aar baade Hustru og to Börn. — Han tog Afsked med Skolen d. 31 Oktober, hvorefter i Vakancen (November Maaned) med Ministeriets Tilladelse Pastor Lic. theol. Th. Hansen i Aarhus overtog hans Religionstimer, Adjunkt Neergaard Dansk i 1ste Kl. og Adjunkt Kleisdorff Dansk i 2den Kl., medens Regneundervisningen i 1ste og 2den Kl. besörgedes af Cand. Hoffmeyer. Under 17 Novbr. f. A. konstitueredes Cand. theol. Frederik Carl Christian Engell til Lærer her ved Skolen. Han tiltraadte sin Virksomhed d. 1 Decbr. og fik alle Pastor Ingerslevs Timer i Dansk og Religion (25 Timer om Ugen), medens Regneundervisningen (8 Timer) fremdeles besörgedes af Cand. Hoffmeyer til Skoleaarets Slutning. — Endelig har Skolen atter skiftet Syngelærer, idet Hr. M. Bang, som allerede hen paa Sommeren var temmelig stærkt angrebet af nervøs Svækkelse, især paa Synet, maatte frasige sig sin Bestilling, hvorefter Lærer Meyer ved Borgerskolen, som allerede i nogen Tid havde besörget Sangundervisningen under Hr. Bangs Sygdom, af Ministeriet d. 19 Oktober antoges til Syngelærer foreløbigt paa et Aar. Den af Ministeriet approberede Fag- og Timefordeling for hele Aaret (med de ovenfor nævnte Undtagelser) har været følgende:

Rektor Professor Dr. phil. Lund: Latin
 og Græsk i VII Kl. *) 16 Timer ugl.
 Overlærer Professor Funch: Tysk i de
 studerende Kl. og V og IV Realkl. 22 — —

*) For hver af Klassens Afdelinger 14 Timer (9 Latin, 5 Græsk), men 2 Timer have været delte.

Overlærer Hovgaard: Hebraisk i VII Kl., Historie i alle stud. Klasser, Historie og Geografi i II og I Kl.	28	Timer	ugl.
Overlærer Erslev: tjenstledig i hele Skolcaaret.			
Adjunkt Munch: Historie og Geografi i Realklasserne, Dansk i III Kl.	23	—	—
Adjunkt Warming: Naturlære i VII Kl. og V Realkl., Matematik og Regning i V og IV Realkl., Geom. Tegning i Realkl.	30	—	—
Adjunkt Schaldemose: Fransk i alle Klasser.....	29	—	—
Adjunkt Ostermann: Matematik i alle stud. Klasser og III Realkl.....	29	—	—
Adjunkt Neergaard: Latin i V og III Kl., Græsk i VI Kl. og Dansk i III Realkl.	25	—	—
Adjunkt Høegh-Guldberg: Skrivning og Tegning i alle Klasser**).	24	—	—
Adjunkt Gram: Religion i VII, VI og V og IV Kl. samt V og IV Realkl.	23	—	—
Adjunkt Kleisdorff: Latin og Græsk i IV Kl., Engelsk i VII Kl. og Realklasserne	30 (29)***)	—	—
Konstitueret Lærer, Cand. philol. Lohse: Latin i VI Kl., Græsk i V Kl., Tysk i III Realkl., II og I Kl..	26	—	—
Konstitueret Lærer, Cand. theol. Engell: Religion i de 4 nederste Klasser og Realklasserne, Dansk i II og I Kl.	25	—	—

***) Ved Forbindelse af den lidet talrige IV Kl. og III Kl. med andre Klasser i disse Fag bespares 3 Timer om Ugen for Læreren, medens der er givet 27 Timer for Klasserne.

***) Efter Nytaar bortfaldt den ene Time i VII.

Cand. mag. Hoffmeyer (som Overl. Erslevs Vikarius): Naturhistorie i alle Klasser, Geografi i de studerende Klasser, Regning i II og 1 Kl. . . . 34 Timer ugl.
 Syngelærer Meyer 6 — —
 Gymnastiklærer, Premierltn. Paulsen . 11 — —
 Gymnastikassistenterne, Oversergenterne
 Petersen og Wasmann 11 — —

Det hvert Fag tillagte Timetal ses af efterfølgende Tabel, hvor A og B betegne en toaarig Klasses to Afdelinger, for saa vidt de have været adskilte.

	Fællesklasser.		Studerende Klasser						Realklasser.				Ugentlige Timer
	I	II	III	IV	V	VI	VII		III	IV	V		
Dansk	6	5	3	2	2	2	A	B	3	2	3	2	32
Tysk	5	4	3	2	2	3			3	4	4	4	34
Fransk	"	6	3	2	3	3	1		3	3	2+1+2		29
Engelsk	"	"	"	"	"	"	2	1	4	4	2+2+2		16 (+1)
Latin	"	"	8	8	9	9	1-8-1		"	"	"		44
Græsk	"	"	"	5	5	5	1-4-1		"	"	"		21
Religion	3	2	2	2	2	2	2	2	2	3	"		22
Historie	3	2	2	3	2	2	2-1-2		3	3	3	3	31
Geografi	2	2	2	2	2	2	"		2	2	2	2	20
Naturhistorie	2	2	2	2	2	2	"		2	2	2	2	20
Naturlære	"	"	"	"	"	"	3-1-3		"	"	1+3+1		12
Arithm. og Rg.	4	4	4	2	2	2	2	2	3	3	2+1+2		34
Geometri	"	"	"	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Geom. Tegn.	"	"	"	"	"	"	"		1	1	1		3
Skrivning	4	3	2	1	"	"	"		3	2	1		16
Tegning	2	2	2	"	"	"	"		2	2	1		11
Sang	2	2	2	2	2	2	2		2	2	2		6
Gymnastik	3	3	2	2	2	2	2		2	2	2		11
Hebraisk	"	"	"	"	"	"	2	3	"	"	"		5
	36	37	37	37	37	38	38		37	37	38	37	382 (+1)

II.

Disciplene. Afgangsprøverne.

Af de 165 Deciple, som Skolen talte ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift (s. dette S. 48) udmeldtes før og efter Hovedexamen 7, nemlig C. C. Rahr, P. D. Broager, J. F. Petersen, O. Lassen, J. H. S. Deichmann, A. B. Michelsen og C. E. Flensborg; efter bestaaet Afgangsexamen afgik 18 Studenter og 10 Realister, hvis Navne og Examenskarakterer findes anførte nedenfor. Ved det ny Skoleaars Begyndelse var saaledes Antallet af ældre Disciple 130; der optoges til samme Tid 40 ny Disciple, saa at Antallet af Skolens Disciple den 23 August var 170; i Aarets Løb er siden optaget 5 og udmeldt 6, desforuden 1 død,*) saa at Antallet for Øjeblikket er 168, fordelte i Klasserne som nedenfor er angivet. De udmeldte findes anførte hver paa sit Sted. I den følgende Liste opføres alle Disciplene — med Undtagelse af VII Klasse, hvor Omflytning kun har fundet Sted efter Hovedexamen og Halvaarsexamen i December, og hvis Disciple her anføres efter Bogstavfølgen — efter den Plads, de havde ved Skoleaarets Begyndelse eller deres Optagelse i Klassen, med Tilføjelsen i () af deres nuværende Klassenummer. Ved dem alle er Faderens Navn og Stilling tilføjet, og naar intet andet Sted angives, er deres Hjem i eller

*) Den 19 Oktober 1870 døde Hannibal Heramb, en Søn af Oberst H. i Aarhus. Han havde i over 1½ Aar ikke været i Skole, da han i Foraaret 1869 blev angrebet af en indre Betændelsessygdom, der udviklede sig langsomt, men efterhaanden fortærede hans Kræfter. Han led med Taalmodighed og hensov stille og roligt omgivet af sine Forældre og Sødskende, hvis kjærlige Pleje havde søgt at lindre hans Lidelser.

ved Aarhus. De med * foran betegnede Disciple ere optagne ved Begyndelsen eller i Løbet af indeværende Skoleaar; disses Fornavne ere fuldstændig angivne.

VII Klasse.

A. O. V. Bøeck (Pastor B. i Hornslet). A. C. C. E. Freiesleben (Ritmester F.). J. Ingerslev (Pastor I. i Vestervig). J. C. Jensen (Tømmermand J.). O. A. M. Thomsen (Bødkermester T.) — B. C. J. Bartholdy (Apotheker B. i Hammel). N. S. Boesen (Stiftsprovst B.). C. O. T. Freiesleben (Broder til A. Freiesleben i VII A.). E. Hammerich (Kancelliraad, Byfoged H.). J. P. J. Hoffory (afd. Kjøbmand H.). *Vilhelm Holst (Etatsraad, Jernbanedirektør H., optaget med Ministeriets Tildelse af 7 Septb. 1870). H. C. Knudsen (Pastor K. i Lyngaa). P. J. Liisberg (Dyrlæge L.). V. H. Lunn (Justitsraad, Herredsfoged L.). C. E. Skjerbæk (Ltnt., Postmester S. i Grenaa). S. H. Warming (Adjunkt W.). Ialt 16 Disciple.

VI Klasse.

1 (1) J. O. Lund (Malermester L.). 2 (4) A. V. Biering (Fuldmægtig B.). 3 (3) V. J. Gülden-crone (Baron G. til Stonege). 4 (5) H. A. F. Brasch (Sekretær B.). 5 (7) L. Christensen (Pastor C. i Hjortshøj). 6 (6) N. Langballe (Kæmuer L.). 7 (9) H. W. Ankjær (Oberst A.). 8 (8) H. Weis (Cand. polyt., Møllejejer W.). 9 (2) J. Sørensen (Gaardejer S. Jensen i Kradsbjerg). Ialt 9 Disciple.

V Klasse.

1 (1) R. V. B. Honum (Kammerraad, Stiftsland-inspektør H.). 2 (2) R. E. C. Broager (Pastor B. i Dybe). 3 (3) C. Schoubye (Kjøbmand S.). 4 (4) O. Gedde (Oberst G.). 5 (7) A. Lehmann (Etatsraad, Amtsforvalter L.). 6 (6) G. L. F. V. S. Malling

(afd. Kjøbmand M.) 7 (8) L. S. Vogelius (Kjøbmand V. i Silkeborg). 8 (9) E. Weis (Justitsraad, Fysikus, Dr. Weis). 9 (5) *Thorvald Emil Budtz (afd. Pastor B. i Maarslet). Ialt 9 Disciple.

V Realklasse.

A. 1 (1) F. Hasselriis (afd. Postmester H. i Aabenraa). 2 (3) C. P. Holst (Broder til V. Holst i VII B.). 3 (5) J. P. V. Larsen (Kjøbmand L.). 4 (6) H. Lehmann (Broder til Nr. 5 i V Kl.). 5 (10) C. A. E. Andersen (Tømmermester A.). 6. F. C. S. Kruse (Godsinspektør K., Ørnslund paa Samsø) udmeldt i Februar 1871. 7 (2) V. Kofod (Pastor K. i Todbjerg). 8 (7) N. C. C. Sundorph (Proprietær S. paa Haraldsmark). 9 (8) M. L. Federspiel (Kammeraad, Postmester F.). 10 (11) V. Købke (Kommandör, Overlods K.). 11 (12) C. Herskind (Kjøbmand H.). 12 (13) V. Lehmann (Broder til Nr. 5 i V Kl. og Nr. 4 i denne Kl.). 13 (9) E. Warming (Bundtmager W.). 14 (4) *Peder Hofman (Bang) (Forpagter H. (B.) paa Svenstrup i Fyen) optaget i ældste Afdeling med Ministeriets Tilladelse af 13 Oktober 1870. — B. 1 (12) H. M. Tørsleff (Proprietær T. til Kollerupgaard). 2 (6) J. V. P. Terndrup (Godsforvalter T. paa Rathlousdal). 3 (1) C. B. Valeur (Fotograf V. i Grenaa). 4 (4) C. E. Jensen (Gjæstgiver J.). 5 (2) B. P. Berthelsen (Kjøbmand B.). 6 (11) C. U. Hammerich (Broder til E. Hammerich i VII.). 7 (7) H. P. A. Holstein-Rathlou (Godsejer H.-R. til Rathlousdal). 8 (13) A. Nielsen (Murmester N.). 9 (10) J. Nielsen (Broder til den foregaaende). 10 (8) R. M. Rasmussen (Pakhusbetjent Rasmussen Mørk). 11 (3) J. V. H. C. R. Vissing (Boghandler V.). 12 C. A. L. Schaarup (Vinhandler S.) udmeldt ved Nyaar 1871. 13 (9) C. F. Schaarup (Broder til den foregaaende). 14 (15) P. Herskind (Broder til

Nr. 11 i V Realkl. A.). 15 (14) J. F. V. Secher (Kjøbmand S.). 16 (5) A. V. Nielsen (afd. Apotheker N. i Silkeborg). Ialt først 30, tilsidst 28 Disciple.

IV Klasse.

1 (1) J. E. Sundorph (Broder til Nr. 8 i V Realkl. A.). 2 (2) H. S. Ankjær (Broder til Nr. 7 i VI Kl.). 3 (3) N. C. M. T. Pedersen (Landinspektør P.). 4 (4) H. Lehmann (Broder til Nr. 5 i V Kl., Nr. 4 og 12 i V Realkl.). Ialt 4 Disciple.

IV Realklasse.

1 H. F. N. A. Heramb (Oberst H.) død 19 Oktober 1870. 2 N. C. M. Knudsen (Uhrmager K.) udmeldt til 1. April 1871. 3 (15) E. Møller (Kjøbmand M.). 4 (4) J. E. Grooss (Læderhandler G.). 5 (10) H. K. J. Beck (Oberst B.). 6 C. H. N. Reddelien (afd. Apotheker R.) udmeldt til 1 April 1871. 7 (2) J. Buchholtz (Pastor B. i Ølgod, Ribe Stift). 8 (9) T. J. Erichsen (Farver E.). 9 (5) F. C. S. Liisberg (Broder til P. J. Liisberg i VII Kl. B.). 10 (14) H. G. Schmidten (Generalkrigskommissær, Borgmester S.). 11 (8) A. J. V. Holstein-Rathlou (Broder til Nr. 7 i V Realkl. B.). 12 (11) H. Faurshou (Proprietær F.). 13 (16) P. Mørk (Konsul M.). 14 (1) J. C. Glæsel (Kasserer G.). 15 (18) A. Levin (Boghandler L.). 16 (13) T. N. Lange (Kammerraad L. til Kalbygaard). 17 (16) H. A. R. S. Lindholm (Kammerherre, Oberst L.). 18 (19) M. Paasche (Proprietær P. i Sogen, Bergens Stift i Norge). 19 (12) A. A. Krøger (Proprietær K. til Isgaard, Mols). 20 (3) T. T. Krøger (Broder til den foregaaende). 21 (7) J. P. Mikkelsen (Møllebygger M.). 22 (17) O. B. Friis (Mægler F.). Ialt først 22, tilsidst 19 Disciple.

III Klasse.

1 (7) C. R. Petersen (Kjøbmand P.). 2 (1) V.

C. S. Thoresen (Alterdegn T.). 3 (5) S. C. Borch (Pastor B. til Vejlbj). 4 (2) A. Beck (Kaptejn B). 5 (10) F. E. P. G. Koch (Proprietær K. til Thomasminde). 6 (4) H. M. Bering (afd. Kjøbmand B.). 7 (9) R. L. Borch (Broder til Nr. 3). 8 (12) H. Federspiel (Broder til Nr. 9 i V Realkl. A.). 9 (11) F. J. C. Gerdes (Kammerraad G.). 10 (3) *Carl Petersen (Hoboist P.). 11 (8) *Valdemar Petersen (Senator, Kjøbmand P. i Haderslev). 12 (6) *Emil Frederik Ferdinand Selmer (Stationsforvalter S. i Hadsten). Ialt 12 Disciple.

III Realklasse.

1 (6) H. H. Honnens de Lichtenberg (Major, Kammerjunker H. de L. Stamhusbesidder af Bidstrup). 2 (5) J. C. Dyhr (Vognmand D.). 3 (15) M. T. Knudsen (Broder til H. C. Knudsen i VII Kl. B.). 4 (14) H. E. Borch (Broder til Nr. 3 og 7 i III Kl.). 5 (2) G. W. Hovgaard (Overlærer H.). 6 (1) E. F. V. Glæsel (Broder til Nr. 14 i IV Realkl.) 7 (3) W. A. Seiersen (Konsul S.). 8 (13) V. Larsen (Gjæstgiver L.). 9 (8) R. J. M. Schlütter (Skolelærer S. i Pindstrup). 10 (10) H. Götzsche (Kjøbmand G.). 11 (7) V. Lindholm (Oversergent L.). 12 (4) J. M. M. Jensen (Gjæstgiver J.). 13 (11) S. C. W. Lottrup (Gaardejer L. i Hammershøj, Plejefader Kjøbmand M. C. Lottrup). 14 (9) O. C. J. Lottrup (Kjøbmand J. C. L.). 15 (12) J. P. Bay (Partikulier B.). 16 (17) C. L. Ziegler (Slagtermester Z.). 17 (16) N. S. Erhardi (Proprietær E. til Kragsgaard ved Ebeltoft). 18 *Carl Frederik Petersen (Handelsagent P.) optaget 1 April 1871. Ialt først 17, tilsidst 18 Disciple.

II Klasse.

1 (24) C. S. Lichtenberg (afd. Proprietær L. til Hessel). 2 (7) V. L. Rahr (Grosserer R.). 3 (2)

H. J. Liisberg (Raadmand L.). 4 (1) L. Hamme-
 rich (Broder til E. Hammerich i VII B. og Nr. 6 i
 V Realkl. B.). 5 (5) T. Freiesleben (Broder til A.
 og C. Freiesleben i VII Kl.). 6 (13) A. Lehmann
 (Broder til Nr. 5 i V Kl., Nr. 7 og 12 i V Realkl.
 A.). 7 (14) F. Larsen (Broder til Nr. 8 i III Real-
 klasse). 8 (6) S. Schoubye (Broder til Nr. 3 i V
 Kl.). 9 (8) H. V. Broge (Grosserer B.). 10 (20)
 A. K. E. Pries (Skovrider P. paa Lovisenlund). 11
 (16) H. T. C. Friis (Branddirektør, Godsforvalter F.
 paa Kirstinehøj). 12 (22) A. E. R. E. Leitner (Pro-
 prietær L. til Søndergaard). 13 (17) T. A. F. Mül-
 ler (Vejinspektør M.). 14 (25) C. A. M. Flagstad
 (Kammerraad, Bankbogholder F.). 15 (18) V. K.
 Assens (Kjøbmand A.). 16 (21) P. V. Hasselqvist
 (afd. Kateket H. i Stege, Plejefader: Raadmand Liis-
 berg). 17 (23) E. V. Ziegler (Broder til Nr. 16 i
 III Realkl.). 18 (3) *William Johannes Honum
 (Broder til Nr. 1 i V Kl.). 19 (11) *Alfons Lund
 (Proprietær L. til Slemminggaard ved Grenaa). 20
 (15) *Jens Otto Knud Christian Monrad (Kjøbmand
 M.). 21 (4) *Johan Maximilian Petersen (Kjøbmand
 P.) 22 (12) *Börge Johannes Louis Rehling (Ju-
 stitsraad, Herredsfoged R. i Odder). 23 (10) *Jean
 Sachs (Smedemester S.). 24 (26) *Johan Heinrich
 Schmidt (Træhandler S.). 25 (9) *Jörgen Schwen-
 sen (Pastor S. i Hörup paa Als). 26 (19) *Oskar
 Edvin Spliid (Kjøbmand S.) Ialt 26 Disciple.

I Klasse.

1 A. P. d'A. Lauritzen (Handelsmand L. i Bra-
 silien) udmeldt til 1. Januar 1871. 2 (8) *Haldor
 Harald Saro Ankjær (Broder til Nr. 7 i VI Kl. og
 Nr. 2 i IV Kl.). 3 (10) *Carl Peter Gotfred Bayer
 (Overingeniør, Ltnt. B.). 4 (3) *Sören Peter Bech
 (Snedkermester B.). 5 (14) *Christian Henrik Brasch

(Broder til Nr. 4 i VI Kl.) 6 (20) *Holger Theodor Buchtrup (Forpagter B. ved Lögstör). 7 (24) *Carl Valdemar Federspiel (Broder til Nr. 9 i V Realkl. A. og Nr. 8 i III Kl.). 8 (15) *Ferdinand Vedel Fleron (Regimentsbøssemager F.). 9 (1) *Kai August Hammerich (Broder til E. Hammerich i VII Kl. B., Nr. 6 i V Realkl. B. og Nr. 4 i II Kl.). 10 (4) *Frederik Jörgen Heramb (Broder til Nr. 1 i IV Realkl.). 11 (17) *Johan Honnens de Lichtenberg (Broder til Nr. 1 i III Realkl.). 12 *Holger Vilhelm Kramp (Jernbaneassistent K.) udmeldt til 1 April 1871. 13 (7) *Jens Carl Emanuel Larsen (Broder til Nr. 8 i III Realkl. og Nr. 7 i II Kl.). 14 (16) *Laurits Bering Liisberg (Broder til Nr. 3 i II Kl.). 15 (23) *Vilhelm Otto Viktor Lindholm (Broder til Nr. 17 i IV Realkl.). 16 (9) *Charles Vilhelm Lütken (Godsforvalter L. i Grenaa). 17 (12) *Sören Søgaard Mørk (Broder til Nr. 13 i IV Realklasse). 18 (22) *Frits Julius Packness (Kjøbmand P.). 19 (5) *Carl Johan Petersen (Oversergent, Gymnastiklærer P.). 20 (26) *Peter Nikolaj Secher (Proprietær S. til Frederiksminde). 21 (21) *Sören Christian Simesen (forh. Proprietær S. paa Ludvigsholm). 22 (19) *Jörgen Carl Henrik Tegner (Justitsraad, Overingeniør T.). 23 (25) *Erland Kristoffer Henckell Wanscher (Løjtnant, Jernbaneassistent W.). 24 (6) *Hans Christian Junghans Warming (Broder til Nr. 13 i V Realkl. A.). 25 (2) *Christian Maria Werner (Fabrikant W.). 26 (11) *Carl Emil Georg Oskar Baland (Oberst B.). 27 (18) *Charles Gustav Adolf Beck (Broder til Nr. 5 i IV Realkl.). 28 (13) *Peter Schinkel Stamp (Telegrafbestyrer S.). 29 *Louis Tegner (Kjøbmand T. i London), optaget April 1871. Ialt 27 Disciple.

Af disse Disciple agte de 4 først nævnte af VII Klasse at indstille sig til Afgangsexamen iaar, for, saa

fremt de bestaa, at dimitteres fra Skolen. Ligeledes agte de 12 af V Realklasses ældre Disciple (hele Afdelingen A med Undtagelse af V. Købke) at underkaste sig Realafgangsexamen af den højere Grad, for at dimitteres fra Skolen, saa fremt de bestaa.

Til de i Juni—Juli afholdte Afgangsprøver indstillede sig efterfølgende 18 studerende Disciple, der alle bestode med det nedenfor angivne Udfald. Ligeledes indstillede sig efternævnte 9 Realister, der bestode Realafgangsexamen med det efternævnte Resultat. En 10de havde indstillet sig, men trak sig tilbage og udmeldtes af Skolen uden at absolvere Examen.

1. Afgangsexamen for Studerende:

1. Bingesbøll, Jacob Niels,
2. Boesen, Sophus Johannes,
3. Brøndsted, Michael Gerhard Frederik,
4. Falslev, Niels Peter Anton,
5. Flagstad, Carl Frederik Sophus,
6. Frisch, Johannes Michael,
7. Kiær, Carl Michael,
8. Kiørboe, Valdemar Oluf,
9. Lassen, Herman Michael,
10. Lunøe, Christian Agerskou,
11. Meulengracht, Rasmus Alfred,
12. Møller, Jacob Johan Jørgen,
13. Møller, Jacob Ludvig,
14. Saxtorph, Johan Peter Sylvester,
15. Valeur, Johannes Meller,
16. Varming, Henrik Christian,
17. Weis, Gerhardt,
18. Zielian, Christian Johan Rudolph,

2. Realafgangsexamen.

1. Juul, Viktor August, født 28 Febr. 1854.

2. Schæffer, Christian William Varming, født 27 Novbr. 1851,
3. Glæsel, Edvard, født 11 Septb. 1852,
4. Stabell, Johan Henrik, født 30 Oktbr. 1852,
5. Glæsel, Henry Carl August, født 19 Marts 1853,
6. Valther, Vilhelm Edvard, født 27 Novbr. 1852.
7. Langballe, Peter Mørk, født 21 Febr. 1853.
8. Værum, Harald Valdemar, født 16 Decbr. 1853.
9. Seiersen, Johan Peter, født 3 Febr. 1854.

De skriftlige Prøver foretoges 22—28 Juni, de mundtlige for de Studerende 11—14 Juli, for Realister 19—22 Juli.

Opgaverne til de skriftlige Prøver vare følgende:

A. Afgangsprøven for Studerende.

1. Udarbejdelser i Modersmaalet. a) (bunden Opgave) Brasilien (Natur, Opdagelse, Forhold til Europa). b) (fri Opgave). Hvilket Gavn kan Uddannelsen til Krigstjeneste medføre for det unge Menneskes legemlige og aandelige Udvikling?

2. Oversættelse paa Dansk fra Latin. Da i den Krig, som Thebanerne, forbundne med Athenienserne og Argiverne, i den 96de Olympiades andet Aar, det er, 395 før Christus, paaførte Lakedæmonierne, Lysander var falden i Slaget ved Haliartus og Kong Pausanias havde paadraget sig Mistanke for Feighed eller Ukyndighed, kaldte Lakedæmonierne den anden Konge Agesilaus, som dengang med stort Held førte Krigen mod Perserne i Asien, tilbage for at forsvare Fædrelandet. Agesilaus førte sin Hær tilbage ad den Vei, som fordum Xerxes havde fulgt, og da han gjennem Thrakien og Makedonien var kommen til Thessalien, mødte ham Ephoren Diphridas, som kom hjemmefra. Denne opfordrede ham til strax at bryde ind i Boeotien; thi ved hans pludselige Angreb vilde Thebanerne overraskes, førend deres Forbundne kom dem til Hjeip. Uagtet Agesilaus havde havt isinde at opsætte Angrebet, indtil han havde samlet flere Tropper, troede han dog at burde adlyde,

og efterat have sendt Bud, der skulde hente en Deel af de lakedæmoniske Soldater, der vare ved Korinth, trængte han hurtig gjennem Thermopylæ og Phokis ind i Bøotien. Da han her havde slaaet Leir ved Koronea, saae Hæren Solen formørkes og paa samme Tid førtes der til Kongen nogle Mænd, som vare komne tilsoes fra Asien og havde ileet til Leiren. De fortalte ham, at Lakedæmoniernes Flaade var bleven overvunden ved Knidos af Pharnabazus og Athenienserens Konon og at den lakedæmoniske Anfører Pisander, en Broder til Agesilaus's Hustru, var bleven dræbt i Slaget. Uagtet Agesilaus tog sig dette meget nær, skjulte han dog, hvilket Budskab han havde modtaget, idet han frygtede for, at Frygt og Modløshed skulde paakomme hans Hær, der gik til Kampen, og bød dem, der vare komne, at fortælle Soldaterne, at Lakedæmonierne havde seiret. For at bekræfte denne Fortælling fremtraadte han selv bekrandset og offrede til Guderne, som om han havde faaet et glædeligt Budskab.

2. Oversættelse fra Latin paa Dansk. Cum sententiæ philosophorum prioris temporis de providentia consensissent nec ulla esset dubitatio, quin mundus a deo ratione regetur, primus omnium Protagoras exstitit temporibus Socratis, qui sibi diceret non liquere, utrum esset aliqua divinitas necne. Quæ disputatio eius adeo impia iudicata est, ut et ipsum Athenienses expulerint suis finibus et libros eius, quibus hæc continebantur, in contione exusserint. Post hæc Socrates et auditor eius Plato et, quorum disciplinæ e schola Platonis tanquam rivuli in diversas partes profluxerunt, Stoici et Peripatetici, in eadem fuere sententia, qua superiores ante Protagoram fuerant. Postea vero Epicurus deum quidem esse dixit, quod necesse esset esse aliquod in mundo præstans et eximium et beatum, sed providentiam nullam; mundum ipsum nec ratione ulla nec arte creatum esse, sed naturam rerum e quibusdam minutis corpusculis et individuis, quos atomos appellabat, casu esse conglobatam. Quo quid repugnantius dici possit, non video. Etenim si est deus, utique providens est, nec aliter ei potest divinitas tribui, nisi et præterita teneat et præsentia sciat et futura prospiciat. Cum igitur Epicurus providentiam sustulit, etiam deum negavit esse; cum autem deum esse professus est, simul providentiam esse concessit; alterum enim sine altero prorsus nec esse nec intellegi potest. Verum iis postea temporibus, quibus iam philosophia defloruerat, exstitit Athenis quidam Diagoras, qui nullum esse omnino deum diceret, ob eamque sententiam nominatus est ἄθεος, idemque cognomen

Theodoro Cyrenæo impositum est, eiusdem sententiæ socio. Ambo, quia, omnibus iam inventis et dictis, nihil novi reperire poterant, maluerunt contra veritatem id negare, in quo priores universi sine ulla discrepantia consenserant, quam novitatis gloria carere. Quid ergo? Utrum minutos hos et inertes philosophos ratione et argumentis an sola auctoritate præstantium virorum, qui tot seculis tantis ingeniis providentiam defenderunt, refellemus?

individuus, udelelig.

4. Opgave i Arithmetik. Hvorledes anvendes den Maade, hvorpaa den kvadratiske Ligning opløses, til at finde alle Rødderne i Ligningen

$$x^4 - 2ax^2 + b^2 = 0,$$

idet x er ubekjendt, a og b bekjendte? Hvorledes bringes disse Rødder paa den simpleste Form?

Hvilke Værdier har x i Ligningen

$$x^{\log. x} = \sqrt{\frac{10}{x}},$$

idet $\log.$ betyder den briggiske Logarithme? Hvorledes prøves Værdiernes Rigtighed?

5. Opgave i Geometri. Hvorledes maales Vinklen imellem en ret Linie og en Plan?

Hvor stor er Vinklen imellem et regelmæssigt Tetraeders Kant og Grundflade?

En skjæv cirkulær Kegles største Sidelinie kaldes s , den mindste t , Grundfladens Radius r , Vinklen imellem s og Grundfladen v . Hvor stor er da

$$1) v, \text{ naar } \frac{r}{1} = \frac{s}{5} = \frac{t}{4}, \text{ og}$$

$$2) r, \text{ naar } s = 7, t = 5, v = 45^\circ?$$

B. Afgangsprøven for Realister.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. a) (bunden Opgave) Kejser Karl den Store. b) (fri Opgave). Hvorledes bør Mennesket behandle Dyrene, især dem som han bruger ved sit Arbejde? Hvorfor er Dyrplageri stygt?

2. Oversættelse fra Dansk paa Tysk. Et mærkeligt Exempel paa Forgiftelse ved et Øglebid¹⁾ oplevede Naturforskeren Dr. Lenz. En Karl gjorde sig til af at kjende et Mittel, ved hvilket han uskadt kunde udsætte sig for Øglebid. Han kom til Lenz, som havde flere levende Øgler²⁾ i en Kasse til sine Forsøg, og bad ham om at vise sig dem. Han prælede

af at kjende dem vel, og vilde for at vise, hvor lidt han frygtede for dem, tage en illaanden. Før Lenz ret saae til³⁾, greb han i Kassen og tog en op, idet han udtalte nogle uforstaaelige Trylleord⁴⁾. Dyret hvilede⁵⁾ stærkt; desuagtet stak han dets Hoved i Munden og lod, som om han tyggede paa det. Snart efter trak han Øglen ud igjen og kastede den i Kassen, spyttede tre Gange Blod og sagde, idet hans Øine lignede en Rasendes: Det er Intet med min Videnskab; min Bog har bedraget mig! Lenz vidste ikke, om det var Bedrageri eller Alvor og forlangte, at han skulde vise ham Tungen. Han vægrede sig, klagede over Smerte, betegnede Biddets Sted paa Tungen og ønskede at gaa hjem; han gik endnu med faste Skridt for at hente sin Hat, men vaklede⁶⁾ snart og faldt om, stod igjen op og faldt igjen om. Han talte endnu tydelig, men sagte, og Øinene bleve mattere; han klagede over Tøghed i Hovedet. Man bar ham hen paa en Stol; han blev rolig siddende, klagede over Sult, fordrede Vand men drak ikke, lod Hovedet synke, begyndte at ralle⁷⁾ og døde.

1) Otternbisz. 2) die Viper. 3) sich versehen. 4) Zauberwort. 5) zünneln. 6) wanken. 7) röcheln.

3. Oversættelse fra Dansk paa Engelsk. Den Habessinske Reisende Bruce giver en meget levende Beskrivelse af Udbrudet¹⁾ og Virkningerne af den dræbende²⁾ Ørken-Storm.

„Kl. 11, siger han, medens vi med stor Fornøielse betragtede de takkede³⁾ Bjergtoppe, som vi stærkt havde nærmet os, og hvor vi skulde forfriske os ved Overflod af godt Vand, raabte vor Fører, Zdris, med lydelig Stemme: „Falder ned paa Ansigtet; Samum⁴⁾ kommer!“ Jeg saae da i Sydost en Taage⁵⁾ hæve sig, der i Farve lignede Regnbuens Purpur, men ikke fuldt saa tæt⁶⁾ og tyk. Den optog ikke ganske tyve Alen⁷⁾ i Brede og var tolv Fod over Jordbunden. Det var en Art Rødme⁸⁾ i Luften, og det bevægede sig meget hurtigt, idet jeg neppe kunde faae Tid til at kaste mig paa Jorden med Hovedet mod Nord, da jeg følte Luftstrømmens Hede over mit Ansigt. Vi laae Alle udstrakte paa Jorden som døde, indtil Zdris fortalte, at det nu var blæst hen over os. Luftsynet eller Purpurtaagen var forsvundet, men den lette Luftning, som endnu blæste, havde en Hede, der truede med at kvæle os.

1) appearance. 2) suffocating. 3) rugged. 4) Simoom. 5) haze. 6) compressed. 7) yard. 8) blush.

4. Opgave i Arithmetik. Værdierne af x og y søges
1) af Ligningerne

$$(ax - by)(a^2 - b^2) = a^2 - b^2 - 2ab$$

$$(bx + ay)(a^2 - b^2) = a^2 - b^2 + 2ab$$

2) af Ligningerne

$$16x - 27y = 31xy$$

$$72x + 180y = -95xy.$$

I begge Opgaver prøves Rigtigheden af de fundne Værdier ved at indsætte dem i de givne Ligninger.

5. Opgave i Regning. A, B og C forene sig om et Handelsforetagende og antage D som Forretningsfører. A bidrager 153 Rd. 42 Sk., B 77 Rd. 30 Sk., C 129 Rd. 48 Sk. Der vindes 134 Rd. 6 Sk. Deraf skal D forud have $11\frac{1}{2}\%$ pCt. Resten deles imellem A, B og C i Forhold til deres Indskud. Hvor Meget faaer Hver?

De søgte Størrelser angives i Rigsdaler og Skilling uden Brøk.

6. Opgave i Geometri. 1. Hvad er Indholdet af den i Cirkelen indskrevne regulære Ottekant, naar Cirkelens eget Indhold er 1,11073 \square -Fod?

2. Hvad er Indholdet af et Cirkeludsnit, hvis Vinkel er $19^\circ 27' 5''$, naar Buen i Længdemaal er 171 Fod?

I begge Opgaver udføres Beregningen med den Nøjagtighed, som femcifrede Logarithmer kunne give.

7. Opgave i geometrisk Tegning. Man tegner den horizontale og vertikale Projektion af et Prisme, hvis Grundflade er en regulær Sexkant og hvis Axe er lodret paa Grundfladen og 3 Gange saa stor som Grundfladens største Radius. Prismet skal være saaledes stillet, at Axen er parallel med det vertikale Plan, men har en Heldning af 45° mod det horizontale Plan.

Ved Afgangsexamen for Studerende var Undervisningsinspektøren, Konferensraad Professor Dr. phil. Madvig tilstede og deltog i Bedømmelsen af skriftlig Latin, Græsk og Historie. Til at fungere som Examenkommisær ved Realafgangsexamen var af Ministeriet ansat Professor Dr. Mundt, som skulde overvære Prøven d. 19.—22. Juli og deltage i Bedømmelse af Mathematik og Naturlære. Da han imidlertid ved Sygdom forhindredes fra at komme her til den fast-

satte Tid, maatte Examen begyndes inden hans Ankomst (efter skriftlig Meddelelse fra ham), og i hans Sted Cand. mag. Hoffmeyer overtage Censuren i Mathematik. I Naturlære censurerede Prof. Mundt selv og var tilstede de to sidste Dage af Examen. — Efter Indbydelse deltog desuden med Skolens Lærere i Bedømmelsen ved Afgangsexamen Stiftsprovst Boesen i Dansk Stil og Premierløjtnant Paulsen i Mathematik og Naturlære; ved Realafgangsexamen Stiftsprovst Boesen i Dansk Stil, i Tysk Konsul Mørk, i Engelsk og Fransk Kaptejn Bartels, i Naturhistorie Apotheker Agaard, Pastor Schiødte i Historie og Prof. Valther i Tegning og Skrivning.

Afgangsexamen for Studerende.

52

Kandidaternes Navne.	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Latin, skriftl.	Latin, mundtl.	Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalære.	Points.	Hovedkarakter	Hebraisk.
Bindesbøll, J. N.	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	g + 1/2	mg ÷ 1/6	g	ug ÷ 1/3	mg + 1/6	mg ÷ 1/3	67	1ste	g ÷ 1/3
Boesen, S. J.	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	lg + 1/2	g	g ÷ 1/3	g ÷ 1/3	g + 1/2	g ÷ 1/3	g + 1/3	50	2den	"
Brøndsted, M. G. F.	mg	g + 1/3	mg ÷ 1/3	g ÷ 1/6	g	mg	mg + 1/2	ug ÷ 1/3	ug	67	1ste	"
Fatslev, N. P. A.	g ÷ 1/3	g	g ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	g	mdl + 1/2	ug	g + 1/2	g ÷ 1/3	43	2den	"
Flagstad, C. F. S.	mg	g	mg ÷ 1/6	mg ÷ 1/6	mg + 1/3	mg + 1/3	ug	ug ÷ 1/6	mg ÷ 1/3	73	1ste	mg + 1/3
Frisch, J. M.	ug ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	g + 1/3	mg + 1/3	mg ÷ 1/6	g + 1/6	mg + 1/3	g + 1/3	g	67	1ste	"
Kiær, C. M.	g + 1/3	mg ÷ 1/3	lg + 1/2	mg	mg	g + 1/3	ug ÷ 1/3	mg + 1/2	mg + 1/3	67	1ste	"
Kierboe, V. O.	mg ÷ 1/3	g + 1/3	g	mg ÷ 1/3	g	ug ÷ 1/3	mg	mg ÷ 1/6	ug ÷ 1/3	67	1ste	"
Lassen, H. M.	mg	mg	mg ÷ 1/6	ug ÷ 1/3	mg + 1/2	ug ÷ 1/3	g + 1/3	g ÷ 1/6	lg + 1/3	67	1ste	"
Lunoe, C. A.	mg ÷ 1/3	mg	g + 1/2	mg ÷ 1/3	mg + 1/6	mg	g + 1/2	mg ÷ 1/3	g ÷ 1/3	66	1ste	lg
Meulengracht, R. A.	mg	mg ÷ 1/3	g + 1/2	g	mg + 1/3	mg	mg + 1/6	mg ÷ 1/3	mg	69	1ste	"
Møller, J. J. J.	g	g	lg + 1/2	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	g	g ÷ 1/3	lg + 1/6	lg + 1/3	47	2den	"
Møller, J. L.	mg	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/6	mg	mg	mg + 1/6	mg + 1/2	mg	72	1ste	"
Saxtorph, J. P. S.	mg	mg ÷ 1/3	g ÷ 1/6	mg	mg + 1/3	mg + 1/6	g + 1/3	lg + 1/6	g ÷ 1/3	61	2den	"
Valeur, J. M.	g + 1/3	g	g	g	mg ÷ 1/3	mg	g ÷ 1/6	mdl + 1/2	mdl + 1/3	40	2den	mdl
Varning, H. C.	g + 1/3	mg ÷ 1/3	g	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	lg + 1/2	mg ÷ 1/6	mg + 1/3	g	60	2den	"
Weis, G.	mg ÷ 1/3	mg ÷ 1/3	g + 1/2	mg ÷ 1/3	g ÷ 1/3	mg	g + 1/3	mg ÷ 1/6	mg	64	1ste	"
Zielian, C. J. B.	g + 1/3	mg ÷ 1/3	g + 1/6	g	mg	mg + 1/3	mg	mg + 1/3	g	66	1ste	"

Afgangsexamen for Realister.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geograf.	Naturhist.	Naturfær.	Arithmetik.	Geometri.	Skrivning og Tegning.	Points.
Juul, V. A.	mg	mg	mg	mg	ug	ug	ug	ug	ug	ug	ug	84
Schæffer, C. W. ...	mg	g	lg	lg	g	mg	ug	ug	mg	mg	ug	64
Glæsel, E.	g	lg	lg	g	lg	g	g	lg	lg	lg	mg	33
Stabell, J. H.	mg	mg	mg	mg	mg	ug	mg	g	mg	g	mg	74
Glæsel, H. C. A.	g	g	g	g	lg	lg	g	g	lg	lg	ug	42
Valther, V. E.	g	g	g	g	g	ug	mg	lg	lg	lg	mg	50
Langballe, P. M. ...	mg	mg	mg	g	mg	g	g	g	md	lg	mg	49
Værum, H. V.	g	mg	mg	g	mg	g	lg	g	mg	mg	mg	63
Seiersen, J. P.	g	g	mg	mg	mg	g	mg	g	g	lg	g	59

Disse bestode saaledes alle Examen, og af dem bestod V. A. Juul med Udmærkelse.

Følgende Bekjendtgjørelse er af Ministeriet udstedt 24 Juni 1870:

„Da Ansøgninger om Tilladelse til at tage den for Pharmaceuter befalede Prøve i Latin ved en af Landets offentlige lærde Skoler, Aar for Aar blive hyppigere, bemyndiger Ministeriet herved Hr. Professorens paa indkommen Begjæring derom at lade slige Prøver afholde uden særlig Tilladelse fra Ministeriet.

Idet Ministeriet angaaende Prøvens Omfang mv. henviser til Bekjgs. 1 Aug. 1857 § 6, 28 Mai 1859 § 1 litr. h. (jfr. Lindes Meddelelser 1849—56 for Skolerne S. 184—86) og Bekjgs. 12 Marts 1861, Post 7, (Ld.s Medd. for Universitetet S. 119), tilføier man, at Attesten om Prøvens Udfald kan udstedes uden Betaling paa stemplet Papir til Taxt 48 Sk.“

III.

Skolens Beneficier.

A. De Beneficier, som bortgives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Rektors Indstilling*) have i Skoleaaret 1870—71 været tillagte følgende Disciple:

1. Fri Undervisning: O. V. Boeck, C. E. Skjerbæk, J. O. Lund, R. E. C. Broager, T. E. Budtz, C. A. E. Andersen, V. Kofod, C. B. Valeur, R. M. Rasmussen, J. V. H. C. R. Vissing, N. C. M. T. Pedersen, J. C. Glæsel, O. B. Friis, S. C. Borch, M. H. Bering, F. J. C. Gerdes, R. J. M. Schlütter, V. Lindholm, A. K. E. Pries, C. Schoubye, V. C. S. Thoresen, A. Beck, T. A. F. Müller.

2. Extraordinære Gratister (Lærersønner): S. H. Warming, G. W. Hovgaard.

3. Fri Undervisning og mellemste Stipendium (35 Rdl., alt at oplægge): J. C. Jensen, J. Sörensen.

4. Fri Undervisning og laveste Stipendium

*) Det meddeles her til Forældres og Værgers Underretning, at Ansøgninger om fri Skolegang og de dermed i Forbindelse staaende Stipendier, som kunne stiles til Ministeriet eller til Rektor, maa indgives til Rektor ved det ny Skoleaars Begyndelse, senest inden Midten af September. Ansøgningen maa indeholde fuldstændige Oplysninger om vedkommendes Formuesstilling og ledsages af paalidelige Vidnesbyrd fra bekendte Mænd. Uagtet et Beneficium kun tildeles for et Aar ad Gangen, behøver den, der allerede har nydt et saadant, ikke fremdeles at ansøge derom, ligesom Skolen ogsaa selv indberetter dem, der fortjene det, til Forhøjelse af et lavere Beneficium. De øvrige Legater søges ikke, men tildeles efter Indstilling og Bestyrelsens Beslutning. Ingen Discipel kan søge Beneficium før efter et Aars Skolegang.

(20 Rdl., alt at oplægge): O. A. M. Thomsen, P. J. Liisberg.

5. Fri Undervisning og Puggards Legat (40 Rdl.: 20 Rdl. at udbetale, 20 Rdl. at oplægge): F. Hasselriis.

6. Laveste Stipendium (20 Rdl., alt at udbetale): J. E. Sundorph.

B. Det grevelige Moltkeske Legat for Embedsmænds Sønner (2 Portioner, hver paa 40 Rdl.): hvortil Lensbesidderen af Grevskaftet Bregentved, nu Kammerherre, Grev F. Moltke, udnævner, oppebæres af S. H. Warming og C. E. Skjerbæk.

C. Rosenkrantz's Legat (aarlig 46 Rdl. 72 Sk.) uddeles til 4 værdige og trængende Disciple af Biskoppen og Rektor, med Stadfæstelse af Stifterens, Rigsraad Rosenkrantz's Descendent, Besidderen af Stamhuset Rosenholm, for Tiden Kammerherre, Lensbaron Rosenkrantz. Heraf fik J. Sørensen 16 Rdl. 72 Sk., O. A. M. Thomsen, J. C. Jensen og J. O. Lund hver 10 Rdl.

D. Pastor Hertels Legat (10 Rdl. hvert andet Aar) blev ikke uddelt 1870.

E. Student Davidsens Legat (2 Portioner, hver paa 10 Rdl.) tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden. Heraf beholdt P. J. Liisberg og J. O. Lund hver 10 Rdl.

F. Foghs Legat (1 Portion paa 10 Rdl. til en Dimittend) tildeles efter Rektors Indstilling af Ejeren af Ryomgaard, nu Godsejer Mourier-Petersen. Det tillagdes J. M. Frisch.

G. Stougaards Legat (1 Portion paa 8 Rdl.) tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden. J. M. Frisch.

H. Pastor Schoubyes Legat (1 Portion paa 40 Rdl.) bortgives af Rektor og Lærerne til en Dimittend, iaar R. A. Meulengracht.

I. Kantor J. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl.) gives af Rektor og Lærerne til en Dimittend. Da det ikke uddeltes 1869, gaves to Portioner til N. J. Bindesbøll og C. M. Kjær.

K. Pastor A. L. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl.) uddeles af Rektor og Lærerne til en Demittend. Da det ikke uddeltes 1869, gaves to Portioner til M. Brøndsted og J. M. Frisch.

L. Nis Nissens Legat. Renterne for 1870 udgjorde 526 Rdl. 4 Mk., hvilket Beløb af Rektor og Lærerne kort før Juleferien bleve saaledes fordelte:

1. De $\frac{4}{5}$ til uformuende Disciple, der vise god Opførsel: 421 Rdl. 2 Mk.: O. V. Boeck, J. C. Jensen, O. A. M. Thomsen, P. J. Liisberg, J. Sørensen og J. O. Lund hver 40 Rdl., S. H. Warming og C. E. Skjerbæk hver 30 Rdl., N. C. M. T. Pedersen 21 Rdl. 2 Mk., O. Gedde, C. Schoubye, V. C. S. Thoresen, A. Beck og H. M. Bering hver 20 Rdl.

2. Den $\frac{1}{5}$ til Disciple, der uden egenlig at behøve Understøttelse udmærke sig ved Flid og Sædelighed: 105 Rdl. 2 Mk.: A. C. C. Freiesleben, J. Ingerslev, H. V. Lund og J. P. J. Hoffory hver 20 Rdl. R. E. C. Broager og R. V. B. Honum hver 12 Rdl. 4 Mk.

Endvidere blev af dette Legats hjemfaldne Oplagspenge uddelt 40 Rdl., nemlig til Student J. M. Frisch 20 Rdl. og Studenterne C. F. Friis og R. A. Meulengracht hver 10 Rdl., alle dimitterede her fra Skolen i 1869 og 1870.

IV.

Uddrag af Skolens Regnskab for Finantsaaret 1870—71.

Indtægt.		₡	ℓ
Beholdning den 1 April 1870		2,517	33
Landgilde		395	9
— Forudbetaling		81	68
Rest af Tiende		9,789	4
Forudbetaling af samme		2,520	76
Indtægt af Kirker og Præstekald		725	60
Forudbetaling af samme		144	44
Renter af Obligationer		48	
— - Prioritetsobligationer		1,763	68
Skolekontingenter		6,236	64
Indskrivningspenge		215	
Testimonier		160	
Eorskjellige Indtægter		27	
Tienderestancer		10	2
Tilskud fra den alm. Skolefond *)		4,400	
Indeholdt i Gager		1,197	88
Bibliotheket		20	
Solgt Fæstegods		150	
Kabells Legat til Bibliothek og Samlinger		750	
Stipendiefonden		137	47
Foghs Legat		10	

Lateris 31,299 83

*) For dem, der gjerne strax bemærke denne Post og opgive hvor stort Tilskud Skolerne kræve, bemærkes, at for denne Skoles Vedkommende er Tilskuddet en nominel Post, da der til Gjengjæld indsendes aarligt Overskud af lignende Størrelse, idet Kassebeholdningen til ingen Tid maa overskride et vist Beløb, I Finantsaaret 1870—71 er saaledes modtaget 4400 Rdl., indsendt 2000 Rdl., i 1869—70 modtaget 3000 Rdl., indsendt 4000 Rdl., i 1868—69 modtaget 6000 Rdl., indsendt 6000 Rdl., og saaledes fremdeles, saa at Skolen i Virkeligheden ikke trænger til Tilskud.

	₰	β
Transport..	31,299	83
Stougaards Legat.....	8	
Davidsens do.....	20	
Rosenkrantz's do.....	46	72
Puggaards do.....	40	
Schoubyes do.....	40	
Kabells do.....	80	
Nissens do.....	750	41

32,285 4

Udgift.

Skatter udredede af Skolevæsenet.....	848	21
Kirkerne	181	30
Indsendt Overskud	2,000	
Ifølge Decision.....	17	35
Udsat Kapital.....	150	
Lønning til Lærerne.....	16,994	32
Honorar for Inspektion.....	150	
Løn til Pedellen	144	
Lærernes Erstatning for Andel i Skolepenge	1,554	
Timeundervisning	1,595	72
Pensioner og Ventepenge.....	522	94
Bibliotheket	368	88
Bygningens Vedligeholdelse	309	13
— Hovedreparation.....	689	87
Lejeudgifter (til Svømmeflaade).....	40	
Inventariets Vedligeholdelse	163	91
Brændselsfornødenheder.....	519	48
Belysningsfornødenheder	17	48
Skatter og Afgifter.....	144	77
Regnskabsføring	460	
Forskjellige og ekstraordinære Udgifter:		
a. Skoleopvartning	10 ₰	„ β
b. Rengjøring	177 -	26 -

187 - 26 -

Lateris.. 26,871 64

	Transport..	26,871	64
	Transport..	187	26 1/2
c.	Porto, Protokoller, Skrive- materialier, Afskrivning .	190	70
d.	Program og Skolehøjtideligheder	140	72
e.	Andre Udgifter.....	32	8
			<hr/>
		550	80
	Til Indøvelse i Skydning	84	76
	Forskud og Indeholdelser for Livrente...	471	32
	Stipendiefonden	217	22
	Foghs Legat.....	10	
	Skougaards do.....	8	
	Rosenkrantz do.....	46	72
	Davidssens do.....	20	
	Puggaards do.....	60	
	Schoubyes do.	40	
	Kabells do.....	160	
	Nissens do.....	750	22
	Kabells Legat til Bibliotheket.....	802	48
			<hr/>
		30,093	32
	Beholdning 31 Marts 1871	2,191	68
			<hr/>
	Balance	32,285	4

V.

Undervisningen.

A. I Henseende til de brugte Lære- og Læsebøger er der med Ministeriets Tilladelse sket følgende Forandringer fra indeværende Skoleaars Begyndelse: 1) C. F. C. Møllers Algebra til Skolebrug istedetfor Steens elementære Arithmetik i V Kl. og derefter

opad i de studerende Klasser. 2) C. Dorphs græskromerske Mythologi istedenfor Brohms Mythologi i Realklasserne. 3) C. Flors Haandbog i den danske Literatur i V Realkl. A. 4) V. A. Borgens Vejledning til Affattelse af Udarbejdelser i Modersmaalet i IV Kl. og IV Realkl. 5) E. Ankjærs tyske elementære Stiløvelser i II Kl. og 6) Løkkes engelske Grammatik istedetfor Rosings Formlære i Realklasserne.

B. Oversigt over hvad der er læst og lært i Skoleaaret 1870—71.

Dansk.

I Kl. (Ingerslev, siden Engell). Funch, Røgind, og Warburgs Læsebog er benyttet til Oplæsning, Analyse og Gjenfortælling (Side 1—149). De fleste af Digtene ere lærte udenad. Der er skrevet to Diktatstile om Ugen.

II Kl. (Ingerslev, siden Engell). Samme Læsebog som i I Kl. Bojesens Grammatik er læst, med Undtagelse af Afsnittet om Ordstillingen. To Stile om Ugen, dels Diktatstile, dels Gjenfortællinger. Af Johannes „Livet i Danmark“ ere 12 Digte lærte udenad.

Studerende Klasser. III Kl. (Munch). Funchs Læsebog for Mellemlklasserne er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Johannes „Livet i Danmark“ ere nogle Digte lærte udenad. Bojesens Grammatik læst og repeteret. En Stil om Ugen.

IV Kl. (Gram). Samme prosaiske Læsebog som i foregaaende og i efterfølgende Klasse. Af Holsts større poetiske Læsebog, der ogsaa bruges i følgende Klasse, ere adskillige Digte lærte udenad og til dem er der knyttet Bemærkninger om vedkommende Digtets Hovedværker og Liv. Nordisk Mythologi efter Arentzens Lærebog. En Stil om Ugen.

V Kl. (Gram). Det skriftlige Arbejde har været

fordelt mellem Hjemmet og Skolen ligesom i IV Kl. Den ene Uge er der skrevet en Stil af fortællende eller beskrivende Indhold, den anden en Oversættelse. Digte ere lærte udenad.

VI Kl. (Gram). Af Flors Haandbog i den danske Litteraturhistorie have Disciplene tilegnet sig Biografierne. De have oplæst og oversat nogle af de svenske Stykker. To Stile om Maanedens af bekrivende (skildrende) eller lettere ræsonnerende Indhold. Som i de to foregaaende Klasser er der nu og da læst et større Digterværk. Oversigt over de forskjellige Digtarter og Vers er meddelt efter Dorphs „Udsigt over Digtarter“ osv.

VII Kl. (Gram). Litteraturhistorien er gennemgaaet fra Slutningen af 18de Aarhundrede til den nyeste Tid. To Stile maanedlig. Af Hammerichs svenske Læsebog er læst en Trediedel.

Realklasser. III Realkl. (Neergaard). Wulffs danske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Det vigtigste af Bojesens Grammatik. Adskillige Digte ere lærte udenad. En Stil om Ugen, desuden Diktastile.

IV Realkl. (Gram). Fuchs Læsebog for Mellemlklasserne. Holsts større poetiske Læsebog. Fremgangsmaaden som i IV studerende Klasse. Ligesom i den følgende Klasse ere Stilene (4 om Maanedens) blevne skrevne dels hjemme, dels paa Skolen. Nordisk Mythologi efter Arentzens Lærebog.

V Realkl. (Gram). Læreren har søgt at gjøre Disciplene bekjendte med de vigtigste Værker og Forfattere i den poetiske Litteratur. Flors Haandbog i dansk Litteratur. En Oversigt over den græske Mythologi er meddelt efter Dorph. Iøvrigt som i V studerende Klasse; dog have Disciplene i øverste Afdeling nu og da besvaret lettere fri Opgaver.

Tydske.

(I og II Kl. samt III Realkl. Lohse, de øvrige Funch).

I Kl. Listovs Elementarbog S. 1—81. Af Rungs „det tydske Sprogs Bøjningsformer“ er det Vigtigste læst og tildels indøvet ved skriftlige Øvelser.

II Kl. Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 129—168. Rungs „det tydske Sprogs Bøjningsformer“ læst og repareret. Hver Uge en Stil paa Skolen efter Ankjærs „tyske elementære Stiløvelser.“

Studerende Klasser. III Kl. Af samme Lærebog S. 62—103 og 129—151; nogle Digte. Af Jürs og Rungs Materialier: Nr. 5—21, 27—29 og 31—40. Af Rung og Funchs Bøjningslære de vigtigste Afsnit.

IV Kl. Af Hjorts Læsebog S. 21—88. Bøjningslæren læst eller repeteret, Ordføjningslæren indøvet under Læsningen. Nogle Nummere af Jürs og Rungs Materialier — 43—44 og 46—48 — gennemgaaede; af og til skrevet nogle Sætninger i Timen.

V Kl. Af samme Lærebog: S. 74—102, 113—122, 134—146 og 155—156; endvidere af Jürs og Rungs Deutsche Dichter S. 4—8 og 16—24. Bøjningslæren læst eller repeteret, Ordføjningslæren indøvet under Læsningen.

VI Kl. Af samme Læsebog S. 194—221, 548—564 og 586—498; af Jürs og Rungs Deutsche Dichter adskillige Digte, navnlig af Goethe og Schiller; Schillers Die Jungfrau von Orleans; endvidere Maanedslæsning efter Tøpfers Udvalg. Af og til Extraoplæsning. Bøjningslæren repeteret; af Ordføjningslæren det Vigtigste efter Rungs og Funchs Syntax.

Realklasser. III Realkl. Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 65—76 og S. 191—220. Af Rungs og Funchs Bøjningslære er det vigtigste læst og repeteret. Hver Uge en Stil paa Skolen efter Jürs og Rungs Materialier.

IV Realkl. Af Hjorts Læsebog S. 21—87. Af

Böjningslæren er det Meste læst og repeteret, af Ordføjningslæren de vigtigere Regler gjennemgaaede mundtlig og indøvede mundtlig og skriftlig (efter Jürs og Rungs Materialier, ialt 30 Stile).

V Realkl. B. Af samme Læsebog: S. 87—89, 90—97, 99—104, 104—127, 134—145, 155—156, 159—162 og 164—173; af Jürs og Rungs Deutsche Dichter: S. 4—8, 16—24, 37—38, 133—134 og 201. Böjningslæren repeteret, Ordføjningslæren mundtlig med Henvisning til Rungs og Funchs Syntax. Stil i Reglen 1 Gang om Ugen.

A. Af samme Læsebog S. 548—564, Schillers Jungfrau von Orleans; Maanedslæsning efter Tøpfers Udvalg, af og til Extemporalæsning. Böjningslæren repeteret, Ordføjningslæren fuldstændig. Stil hver Uge, siden Nytaar Extemporalstil ligeledes hver Uge.

Til Afgangsexamen opgives — dog for nogle Disciples Vedkommende med nogle Afvigelser —: Hjorts Læsebog S. 21—88, 90—104, 113—123, 134—157, 164—184 og 548—564; af Jürs og Rungs Dentsche Dichter: S. 4—6, 7—8, 16—24, 44—46 og 53—54; Schillers Jungfrau von Orleans.

Fransk.

(Alle Klasser: Schaldemode).

II Kl. Ahns praktiske Lærebog 1ste Kursus S. 1—61, 93—114. Efter Pios Grammatik Flertalsdannelsen, Hunkjønndannelsen, Talord, Pronominer, Hjælpeverberne og de regelmæssige Verber. Afskrift efter Bog, enkelte Diktater og 36 Stile efter Ahn.

Studereneec Klasser. III Kl. Bays og Borrings Læsebog 1ste Afdeling S. 20—35, 43—80, 92—98. Ahn S. 75—91. Formlæren efter Pios Grammatik.

IV Kl. Bay og Borring 2det Afsnit S. 1—3, 8—41, 46—71, 74—87. Repeteret de vigtigste danske

Stykker af Ahn. Formlæren efter Ingerslevs Grammatik. Læst udenad nogle Fabler af La Fontaine.

V Kl. Bay og Borring 2det Afsn. S. 79—183. Formlæren og det Vigtigste af Syntaxen efter Ingerslevs Grammatik. Repeteret enkelte danske Stykker af Ahn. Som Maanedslæsning har Klassen opgivet 4 Fortællinger af E. Souvestre.

VI Kl. Ingerslevs Læsebog S. 294—298, 307—314, 316—328, 341—351, 354—374, 380—391, 405—437. Au Coin du Feu S. 31—61, 127—164, 189—200. Som Maanedslæsning 6 Fortællinger af E. Souvestre. Det Vigtigste af Ingerslevs franske Grammatik.

VII Kl. 6 Fortællinger af E. Souvestre. Bataille de Dames af E. Scribe.

Realklasser. III Realkl. Bay og Borring 1ste Afsn. S. 20—35, 43—80, 92—98. Ahn S. 75—91. Formlæren efter Pios Grammatik.

IV Realkl. Bay og Borring 2det Afsn. S. 1—3, 10—41, 51—71, 74—110. Efter Ahn repeteret de uregelmæssige Verber og Ordstillingen. Efter Ingerslevs Grammatik Formlæren og af Syntaxen Reglerne for Participierne og Ordstillingen.

V Realkl. B. Bay og Borring 2det Afsn. S. 95—183. E. Souvestre, Le Chasseur de Chamois S. 1—63. Efter Ingerslevs Grammatik Formlæren og Reglerne for Participierne, Nægtelserne og Ordstillingen. Som Maanedslæsning 4 Fortællinger af E. Souvestre.

A. Opgiver til Afgangsexamen af Ingerslevs Læsebog S. 9—20, 27—77, 94—132, 202—232, 259—289, 307—314, 380—391, 416—437.

Engelsk.

(Alle Klasser: Kleisdorff).

Realklasser. III Realkl. Listovs Læsebog 1ste Afd. S. 1—31. Listovs Elementarbog S. 1—32. Hyp-pige Stile (i Hjemmet og paa Skolen).

IV Realkl. Listovs Læsebog 1ste Afd. S. 32—47; Listovs Læsestykker S. 61—103, 161—205. Listovs Elementarbog S. 32—44. Lassens Opgaver S. 93—130 (mundlig og skriftlig). Diktatsstile.

V Realkl. A. Dickens: A Christmas Carol. Lassens Læsebog Afd. 2. S. 67—72; 117—127. B. Listovs Læsestykker S. 33—41, 85—117, 170—177, 184—204. Lassens Læsebog S. 3—5, 31—42. Lassens Opg. S. 79—101. — Fælleslæsning: Lassens Læsebog S. 4—16, 180—193; Lassens Opg. S. 30—70 (skriftlig og mundlig). 1 Stil om Ugen, af og til Diktatsstile.

Maanedslæsning A.: Marryats Snarleyow S. 61—143. B.: The children of the New Forest, S. 1—74.

Til Afgangsexamen opgives: Lassens Læsebog S. 3—42, 52—72, 117—148, 157—163, 180—193. A Christmas Carol.

Studerende Klasser. VII Kl. B. Lassens Læsebog 2den Afd. S. 3—9, 18—31, 52—67, 117—148. Listovs Elementarbog S. 1—40.

A. Lassens Læsebog 1ste Afd. S. 83—97, 112—127, 178—195. Løkkes Grammatik.

Latin.

Studerende Klasser. III Kl. (Neergaard). Kern og Krebs's latinske Læsebog S. 1—21 og de latinske Stykker S. 21—29 og 49—57. Af Madvigs Grammatik er det vigtigste af Formlæren læst; af Ordføjningslæren ere de vigtigste Regler mundlig meddelte. Mundlige og skriftlig Øvelser.

IV Kl. (Kleisdorff). Cornelius Nepos: Aristides, Pausanias, Cimon, Alcibiades. Cæsar Bell. Gall. 3die Bog og 4de Bog 1—10 Kap. Madvigs Sproglære: Bøjningslæren er repeteret og af Ordføjningslæren læst 1ste Afsnit samt enkelte §§ af 2det Afsnit. Hver

Uge 1—2 korte Stile hjemme, desuden hyppig mundlige og skriftlige Øvelser paa Skolen.

V Kl. (Neergaard). Cæsar Bell. Gall. 1ste Bog Kap. 30—44 og 2den Bog, Ciceros 1ste og 2den Tale mod Catilina; Ovids Metamorphoser efter Blochs Udvalg: Deucalion, Battus, Europa og Cadmus. Af Madvigs Sproglære er læst det vigtigste af Ordføjningslærens 2det Aftnit til Kap. 9. Formlæren og 1ste Afsnit af Ordføjningslæren ere repeterede. Hver Uge en Stil hjemme, desuden jævnlig mundlige og skriftlige Øvelser.

VI Kl. (Lohse). Vergils Aen. lib. III; Liv. lib. XXI. Af Madvigs Sproglære er læst Moduslæren, desuden repeteret Kasuslæren. Hver Uge en Stil hjemme, desuden jævnlig mundlige og skriftlige Øvelser.

VII Kl. (Rektor). Hele Klassen har læst Ciceros Cato major og Lælius, Tacitus' Agricola, Horats' Oder 1 og 2 Bog samt alle Brevene. Dimittenderne have særligt repeteret det tidligere læste i en ugenlig Time. Den yngre Afdeling har særskilt læst Ciceros Taler de imperio Cn. Pompei, pro Archia og pro Dejotaro. Tregders latinske Literaturhistorie, det meste af Bojesens Antikviteter ere læste; Madvigs Sproglære tildels repeteret af Dimittenderne. Extemporallæsning en Time om Ugen (Svetonius, Plinius, efter Flemmers Udvalg — foruden andre Forfattere). Der er skrevet to latinske Stile om Ugen afvexlende med Versioner, indtil Udgangen af Maj noget over 70. I Slutningen af Skoleaaret hyppigere Stil paa Skolen, ligesom stadig mundlige Stiløvelser.*)

*) Til Afgangsexamen opgives iaar: Livius 1, 7 og 8 Bog, Ciceros Taler mod Catilina, for Milo og Dejotarus, Cicero de Officiis 2 og 3 Bog, Cato Major og Lælius, Tacitus Agricola, Horats Oder 1 og 2, Epistl. 1—2 med ars poet., Vergils

Græsk.

IV Kl. (Kleisdorff). Lunds Læsebog S. 1—21. Bergs Formlære.

V Kl. (Lohse). Lunds Læsebog S. 103—112 (af Lysias's Gravtale) og S. 118—122 (af Xenofons Kyropædi); Homers Odysse V. Bergs Græsk Formlære læst og repeteret.

VI Kl. (Neergaard). Homers Odysse 9de og 10de Bog; Xenophons Memor. Socr. 1ste Bog. Bergs Formlære er repeteret. Enkelte Gange Extemporal-læsning i Anabasis.

VII Kl. (Rektor. Hele Klassen har læst Platons Apologi og Kriton, Demosthenes Tale for Ktesifon om Krandsen, Tregders Anthologi: Elegier, Epigrammer og Mele. Litteraturhistorien er læst efter Tregder, ligeledes Mythologien. Dimittenderne have særskilt repeteret det tidligere læste; den yngre Afdeling alene har læst Homers Odysse 3 og 4 Bog. Partier af Sproglæren ere repeterede*)

Hebraisk.

(Hovgaard).

VII Kl. Genesis, 40 Kapitler. Whittes Grammatik.

Religion.

(1—IV Kl. og Realkl.: Ingerslev, siden Engell, V—VII Kl. Gram).

I Kl. Hele Balslevs Bibelhistorie. Luthers Katekismus: de 10 Bud, Troen og Daaben. 12 Psalmer.

Æneide 1 og 3 Bog, Madvig Carmina selecta: Catull, Tibull, Properts, Juvenal (ialt 800 Vers).

*) Til Afgangsexamen opgives iaar: Homers Odysse, 2, 3, 5, 6 og 7 Bog, Herodots 6 og 9 Bog, Tregders Anthologi: Elegier, Epigrammer og Mele (p. 30—70), Platons Apologia Socratis og Kriton, Demosthenes' Tale om Krandsen, og de 3 olympiske Taler.

II Kl. Assens Bibelhistorie S. 1—61. Balslevs Lærebog § 1—54. Psalmer.

Studerende Klasser. III Kl. Assens Bibelhistorie S. 61—114, 117—119, 125—138. Balslevs Lærebog § 55—94. Bibellæsning (Lukas' Ævangel. Kap. 1—18). Psalmer.

IV Kl. Assens Bibelhistorie Side 139—187. Hele Balslevs Lærebog. Psalmer. Bibellæsning (Apostlenes Gjærninger).

V Kl. Assens's Bibilhistorie S. 187 til Slutningen. Kurtz's Religionslære S. 78—187.

VI Kl. Assens Bibelhistorie. Kurtz's Religionslære S. 78 til Slutningen.

VII Kl. A. Johannes's Ævangelium er lært i Grundsproget. I Kirkehistorien er der meddelt Skilddringer af betydningsfulde Personligheder og Kjendsgjærninger fra Middelalderen til det 17 Aarhundrede. B. Matthæi Ævangelium i Grundsproget; i Kirkehistorie: de tre første Aarhundreder.

Realklasser. III Realkl. Ganske det samme som III Kl.

IV Realkl. Assens Bibelhistorie 139—234. Hele Balslevs Lærebog. Psalmer. Apostlenes Gjærninger.

Historie.

(Fællesklasserne og alle studerende Klasser: Hovgaard, Realklasserne: Munch).

I Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie: Oldtiden og af Middelalderen det om Danmark til Valdemar Sejrs Død.

II Kl. Samme Lærebog: Middelalderen og den nyere Tid til 1848 (med Undtagelse af det om Danmark til 1397).

Studerende Klasser. III Kl. Thriges Danmarks, Norges og Sveriges Historie indtil „De nordiske Riger under Unionen“ (andet Afsnit § 5).

IV Kl. Samme Lærebog: fra „De nordiske Riger under Unionen“; desuden Thriges mindre Lærebog i den gamle Historie, 1—2 Afsnit.

V Kl. Thriges mindre Lærebog i den gamle Historie, fra andet Afsnit („Grækerne indtil c. 500 Aar f. Chr.“) til § 8 i femte Afsnit („G. J. Cæsar“).

VI Kl. Samme Lærebog: fra femte Afsnit § 7 („Den Catilinariske Sammensværgelse“); desuden Blochs Lærebog i Middelalderens Historie.

VII Kl. B. Kofods Udtog af Verdenshistorien: Oldtiden; Thriges Danmarks Norges og Sveriges Historie fra „De 3 nordiske Riger under Unionen“; Blochs Lærebøger i den nyere og nyeste Historie fra „England“ (første Afsnit § 6).

A. Thriges Danmarks, Norges og Sveriges Historie, Kofods Udtog af Verdenshistorien.

Realklasser. III Realkl. Kofods fragm. Historie: Oldtiden og Middelalderen indtil Helvetiens Befrielse. Allens Danmarks Historie forfra til Aar 1157.

IV Realkl. Kofod: Middelalderen fra Helvetiens Befrielse og den nyere Historie indtil den græske Frihedskrig. Allen: forfra til Erik Plovpenning.

V Renkl. B. Kofod: den nyere Historie efter 1815. Allen: fra Erik Plovpenning Bogen ud.

A. Hele Kofods fragmentariske Historie og hele Allens Danmarkshistorie.

Geografi.

(I—II Kl.: Hovgaard, de studerende Klasser: Hoffmeyer, Realklasserne Munch).

I Kl. Erslevs mindre Lærebog i den alm. Geografi (Nr. 4): Afsnittene I—V og VII—X eller Fordelingen af Havet og Landet, Danmark, Nordevropa, Østevropa, de britiske Øer og Sydeuropa.

II Kl. Samme Lærebog: fra Frankrig til Bogens

Slutning, d. e. Frankrig, Schweitz, de britiske Øer, Sydevropa, Asien, Afrika, Amerika og Avstralien.

Studerende Klasser. III Kl. Erslevs Lærebog (Nr. 1). Nordevropa.

IV Kl. Samme Lærebog: Østevropa, Mellemeuropa, De britiske Øer.

V Kl. Samme Lærebog: Sydevropa, Asien, Afrika, Amerika, Avstralien.

VI Kl. Samme Lærebog: hele Bogen.

Realklasserne. III Realkl. Erslevs mindre Lærebog (Nr. 2) forfra til Østevropa med Forbigaaelse af adskilligt.

IV Realkl. Samme Bog: Af Indledningen hvad der vedkommer Danmark, fremdeles Danmark og Slesvig indtil vore nordlige Bilande, dog med Forbigaaelse af S. 26—32. Rimestads mindre Lærebog: Italien og Mellemeuropa.

V Realkl. B. Rimestad: Asien, Afrika, Amerika og Australien samt af Indledningen S. 1—19.

A. Hele Rimestads Bog undtagen Danmark, Norge og Sverig, der ere læste efter Erslevs „De tre nordiske Rigers Geografi.

Naturhistorie.

(Hoffmeyer.)

I Kl. Feddersen: Naturens Bog: Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Padder.

II Kl. Samme Bog: Fiske, Leddyr. Efter Feddersens „Dyrerigets Naturhistorie“ Pattedyrene.

Studerende Klasser. III Kl. Feddersens Dyrerigets Naturhistorie: Fuglene fra Duefuglene, Krybdyr, Padder, Fisk, Insekter, Edderkopper og Tusindben.

IV Kl. Feddersen: Dyrerigets Naturhistorie: --- Fiskene, Leddyrene og Bløddyrene. I Botanik, Indledningen til Botanikken uden Lærebog.

V Kl. Petits Botanik: Indledningen, Organologien, Stilkblomstrede, Samdækkede, Tretalsplanter, Lønboplanter (de Sidste med betydelige Tilføjelser). „Mennesket“ efter Feddersens „Dyreriget“.

VI Kl. Hele Feddersens Dyreriget og Petits Botanik.

Realklasser. III Realkl. Feddersens Dyrerigets Naturhistorie: Fuglene fra Ducfuglene, Krybdyr, Padder, Fisk, Insekter, Edderkopper og Tusindben.

IV Realkl. er undervist sammen med IV stud. og har altsaa læst det samme Pensum.

V Realkl. B. Petits Botanik: Indledningen, Organologien, de Stilkblomstede, Samdækkede, Tretalsplanter, Lønboplanter (de Sidste med betydelige Tilføjelser). „Mennesket“ efter Feddersens „Dyreriget“.

A. Hele Feddersens Dyreriget og Petits Botanik.

Naturlære.

(Warming).

VII Kl. B. Ørsteds Naturlære indtil sammensat Bevægelse. Petersens kemiske Fysik: Elektricitet og Magnetisme. Mundts Astronomi indtil heliocentriske Steder.

A. Ørsteds Naturlære, fra sammensat Bevægelse til Slutn. Petersens Lærebog: Elektricitet og Magnetisme. Mundts Astronomi, fra heliocentriske Steder til Slutn. Alt det foregaaende er repeteret.

V Realkl. Holtens Naturlære: den mekaniske Del. A. har repeteret Resten. Af Johnstrups Kemi har B. læst til Metallerne, A. fra Metallerne til Slutn. og repeteret det hele.

Regning, Arithmetik, Geometri.

I Kl. (Ingerslev, siden Hoffmeyer). De fire Regningsarter med Brøk.

II Kl. (Ingerslev, siden Hoffmeyer). Reguladetri med hele Tal og Brøk.

Studerende Klasser. III Kl. (Ostermann). Steens elementære Arithmetik indtil Division af en Sum. Praktisk Regning: sammensat og omvendt Reguladetri, Procentregning.

IV Kl. (Ostermann). Steens elementære Arithmetik fra Division af en Sum til Slutn. af Bogen. Mundts Geometri til Cirklen.

V Kl. (Ostermann). Möllers Algebra til Regning med afkortede Decimalbrøker. Mundts Geometri fra Cirklen til Korders Beregning. Opgaver hver anden Uge.

VI Kl. (Ostermann). Möllers Algebra fra Ligninger til Slutn. af Bogen. Mundts Geometri fra Korders Beregning til Enden. Opgaver hver Uge.

VII Kl. (Ostermann). B. Smiths Trigonometri. Mundts Stereometri.

A. Repeteret alt hvad der er læst. Hele Klassen Opgaver 1 Gang ugenlig.

Realklasser. III Realkl. (Ostermann). Steens elementære Arithmetik: til Division. Mundts Geometri til Cirklen. Praktisk Regning: sammensat og omvendt Reguladetri, Procentregning. Geometrisk Tegning.

IV Realkl. (Warming). Steens elementære Arithmetik: fra Division til Slutningen. Mundts Geometri: fra Cirklen til den retvinklede Trekant. Procentregning og sammensat Reguladetri. Geometrisk Tegning.

V Realkl. (Warming). Hele Klassen Regning, Opgaver dels paa Skolen, dels hjemme. Projektions-tegning. B. Steens elementære Algebra: til Potens i udvidet Betydning. Mundts Geometri: fra den retvinklede Trekant til Slutn. A. Steens elementære Algebra: fra Potents i udvidet Betydning til Slutn. Det hele Pensum i Arithmetikken ligesom hele Geometrien repeteret.

Tegning, Skrivning og Sang

er behandlet paa samme Maade som i den foregaaende Tid, navnlig som udførligere er angivet i forrige Indbydelsesskrift S. 80—81.

Gymnastik.

Disciplene have været inddelte i 5 Hold, af hvilke 1ste (VII Kl.) er blevet øvet i Riffelskydning, Hugning, Exercits og Gymnastik, 2det (VI Kl. og V Realklasse) i Exercits og Gymnastik, 3die (V, IV Kl. og IV Realkl.) i Gymnastik, 4de (III Kl. og III Realkl.) i Gymnastik — hvert Hold med 2 Timer om Ugen, endelig 5te Hold (II og I Kl.) i forberedende Øvelser og Gymnastik, 3 Timer om Ugen.*)

Skydningen begyndte ifjor d. 10 Maj og fortsattes til 4 Oktober. Svømningen begyndte den 17 Juni, sluttedes kort efter Begyndelsen af September.

Beretning

om Udfaldet af Skarpskydningen med Riffel i Skydeaaet 1870.

Antal af Disciple, som deltog i Øvelserne.	Afstand.	Skuddenes Antal.	Points.	Træffere.	Totalsum.
11	100 Alen	126	180	112	292
24	200 —	487	514	347	861
14	300 —	571	582	414	996
8	400 —	110	121	83	204

Skiven har været indrettet efter den for Amtskytteforeningerne af Centralkomiteen udarbejdede Instruktion. Ved Præmieskydningen den 28 September hvori kun 3 Disciple deltog, opnaedes af Præmie-tagoren følgende Resultat:

*) Undervisningen inspiceredes d. 3 Juni af Gymnastikinspektøren, Oberst Wegener.

Præmietaget.	Alder.	Afstand.	Antal af			Totalsem.
			Skud.	Polets.	Træffere.	
O. Boeck ...	18 Aar	300 Alen	10	13	8	21

Præmien bestod i en Bog til 7 Rdl. (Gíslason: Dönsk orðabók).

VI.

Bibliotheket

har i Løbet af indeværende Skoleaar modtaget den Tilvæxt, som efterfølgende Fortegnelse udviser:

I. Mathematik og Naturvidenskab.

- Bie, L. H., Anviisning til Dannelse af Regneopgaver. Kbhvn. 1870. C. a. 189.
- Botanisk Tidsskrift, udg. af den botaniske Forening ved P. Heiberg. 4 Bd. 1—4 H. Kbhvn. 1870. C. d. 209.
- Erslev, E., om de glubende Dyrs Undergang i Nørrejylland. Kbhvn. 1871. C. d. 225.
- Fibiger, C., om Klimaets Virkninger paa Nosogensen. Kbhvn. 1870.
- Grove, om Frostmoser og Marskeuge. Kbhvn. 1871. C. d. 224.
- Guldberg, A. S., Matematikkens Betydning og Anvendelse. Kbhvn. 1870. C. 191.
- Krabbe, H., Bidrag til Kundskab om Fuglenes Bændelorme. Kbhvn. 1869. B. 148.
- Lorenz, L., Forelæsninger over Naturlære for Officerskolens næstældste Klasse. H. 1—2. Kbhvn. 1870. C. c. 263.
- Mathematisk Tidsskrift, anden Række, sjette Aargang 4—12, tredje Række, første Aargang 1—3. C. a. 160.
- Mädler, J. H., der Himmel. 1. Lief. Hamb. 1871. B. 149.
- Møller, C. F. C., Vejledning for Lærere i praktisk Regning. Kbhvn. 1871. C. 190.
- Nouvelles annales de mathematiques. Redigées p. Terquem et Gerono. 1870. juin—dec. Paris. C. a. 167.
- Poggendorf, Annalen der Physik u. Chemie. 1870, 1—12 H., 1871, 1—3. H. Leipzig. C. c. 53.
- Rostrup, E., om Sygdomme hos de i Marken dyrkede Planter. Kbhvn. 1871. C. d. 223.

- Tidsskrift for Physik og Chemi, udg. af A. Thomsen.
9. Aarg. 4—12, 10. Aargang 1—4. C. c. 258.
- Tidsskrift for popul. Fremstillinger af Naturvidenskaben. IV,
2. Bind 1—5. H. Kbhvn. C. e. 35.
- Topsee, H., Krystallografisk-kemiske Undersøgelser over de
selensure Salte. Kbhvn. 1870. C. c. 264.

II. Historie og Geografi.

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1870, 1871,
1. H. C. p. 51.
- Aarhus Stiftstidende, Juli 1870 — Juni 1871.
- Allen, C. F., de tre nordiske Rigers Historie, 1493—1536. 4.
Bd., 1—2 Afd. C. h. 355.
- Barfod, Fr., Fortællinger af Fædrelandets Historie. Tredie
Udgave, 1—2 Bd. Kbhvn, 1867. C. b. 388.
- Becker, Verdenshistorie. Tyve Aars Historie (1848—67) af
Edv. Arnd. Overs. af N. Bache. 5—14 H. Kbhvn. 1871.
- Danske Samlinger for Historie, Personal- og Litteratur-
historie, udg. af Chr. Bruun og O. Nielsen. 5. Bind 4. H.,
6. Bd. 1—3. H. C. b. 360.
- Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848—50, udg. af Gener-
alstaben. 1. Dl., Krigen i 1848. Andet Afsn., anden Afd.
Hermed to Kaart (Plan VI og VII). Kbhvn. 1870. C. b. 368.
- Friis, F. R., Tyge Brahe. Kbhvn. 1871. C. m. 157.
- Historisk Tidsskrift. Fjerde Række, 1. Bd. 2—3. H., 2.
Bd. 1. H. C. r. 336.
- Hof- og Statskalender for Kongeriget Danmark for Aaret
1871. B. 595.
- Holberg, L., Epistler. Udg. af Chr. Bruun. 3. Bd. Kbhvn.
1871. C. m. 152.
- Lanfrey, P., Histoire de Napoléon Ier. T. I—IV. Paris, 1870.
C. g. 208.
- Nielsen, O., Historiske Efterretninger om Malt Herred (Ribe
Amt). 2. Hefte. Kbhvn. 1870. C. b. 386.
- Nordiske Billeder. Prospector fra Danmark, Norge og Sve-
rig. 1—4. Bd., 5. Bd. 1—5. H. Kbhvn. 1870. B. 16.
- Petermann, Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen
auf d. Gesamtgebiete der Geographie. 1869, 8—12, 1870,
1—12, 1871, 1—5. B. 640.
- Reinhard, H., Gallia C. J. Cæsaris temp. Stuttgart.
- Samling af Love og Anordninger m. v. af mere alm. Interesse.
1865—69, 6. H., 1870—74, 1. H.

- Samlinger til jydsk Historie og Topografi, udg. af det jydsk topografiske Selskab. 3. Bd. 2. H. C. b. 384.
- Skibsted, H. V., Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen. 2. Bd. (1860—69).
- Sørensen, C. Th., Kampen om Norge i Aarene 1813—1814. Kbhvn. 1871. C. b. 387.
- Statistiske Meddelelser. 9. Bd. Kbhvn. 1870. C. n. 280.
- Statistiske Oplysninger. Sammendrag. Nr. 1—3. C. b. 389.
- Statistisk Tabelværk, tredje Række, 15. Bd. 2. H., 16. Bd. B. 625.
- Thrige, S. B., Lærebog i Geografien for de højere Klasser i de lærde Skoler. Kbhvn. 1870. C. n. 296.
- Uddrag af Aarhus Byraads Forhandlinger for 1869. C. n. 297.

III. Filologi og Sprogvidenskab.

- Aasen, Ivar, Norsk Ordbog, I. H. Christiania, 1871. C. 300.
- Ælianus, Cl., Werke. 3. Bd., übers. v. Wunderlich. Stuttg. 1839. F. 559.
- Borring, L. S., Fransk-dansk Haandordbog, anden Udg., 1—2. D. Kbhvn. 1859—60. C. 296—97.
- , Dansk-fransk Haandordbog. Kbhvn. 1862. C. 298.
- Brandt, C. J., romantisk Digting fra Middelalderen. II. Kbhvn. 1870. B. c. 291.
- Dio Cassius, römische Geschichte, übers. v. Tafel. 14—16. Bd. F. 556.
- Dionysius v. Halikarnass, Urgeschichte der Römer, 6—12. Bd., übers. v. Schaller u. Christian. F. 557.
- Grimm, J. u. W., deutsches Wörterbuch. 4. Bd. 4. Lief., 4. Bd. 2. Abthh. 3 Lief., 5. Bd. 10. L.
- Grundtvig, Sv., dansk retskrivnings-ordbog. Kbhvn. 1870. C. 344.
- Herrig, L., Archiv für das Studium d. neueren Sprachen u. Literaturen. 46. Bd., 47. Bd. 1—3. H. C. 232.
- Kjær, O., dansk-latinsk Ordbog. Kbhvn. 1870. H. 206.
- Livius, historiar. Romanarum præfatio; libri VI—X. Med Oplysninger til Skolebrug af Chr. Listov. Kbhvn. 1871. C. b. 728.
- Madvigii adversaria critica ad scriptores græcos et latinos, vol. I. Havnæ, 1871. I. 106.
- Plinius, Naturgeschichte, 5—41. Bd., übers. v. Külb. Stuttg. 1841—66. C. b. 727.

- Tavsen, Hans, Smaaskrifter, udg. af Holger Fr. Rørdam. Kbhvn. 1870. C. 292.
- Thomsen, Demosthenes's Tale om Kraudsen med Kommentar. Kbhvn. 1853. F. 561.
- Wimmer, Ludv., oldnordisk Formlære til Brug ved Undervisning og Selvstudium. Kbhvn. 1870. C. 293.
- , oldnordisk Læsebog med tilhørende Ordsamling. Kbhvn. 1870. C. 294.

IV.

a. Pædagogik og Skolevæsen.

- Dahl, F. C. B., i Skolesagen. Et Indlæg, nærmest fra Realskolens Standpunkt. II. Kbhvn. 1870. C. 406.
- Neue Jahrbücher f. Philologie u. Pädagogik, Begr. v. Jahn. 101—102. Bd., 103—104. Bd. 1—4. H.
- Paludan-Müller, om Gjennemførelsen af den nye Undervisningslov for de lærde Skoler. Kbhvn. 1871.
- Rørdam, H., Aktskykker og Breve. Tillæg til Universitetets Historie. 2. H. Kbhvn. C. 408.
- , Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1559—88. 2. Del, 1—2. H. C. 407.
- Tidsskrift for Philologi og Pædagogik. 9. Aarg. 1. H.

Ministeriet for Kirke og Undervisningsvæsenet har som sædvanligtilsendt Skolen Programmer fra Universitetet, fra de danske, norske og svenske Skoler (for 1869—70), af hvilke følgende indeholde Afhandlinger:

1. Indhydelsesskrift til Universitetets Fest i Anledning af Kongens Fødselsdag 1870 (H. N. Clausen, kristelig Overleverings Betydning for den evangelisk-protestantiske Kirke.)

2. Aalborg (E. Hundrup: Lærerstanden ved Aalborg Kathedralskole, II. Conrektor og III. Hørere). Frederiksborg (C. Berg: to pædagogiske Smaastykker). Helsingør (V. Lassen: Bidrag til Helsingørs Historie). Kjøbenhavn (Metropolitanskolen: O. Fibiger, et Par Ord om Undervisningen i de gamle Sprog. Det v. Westenske Institut: G. Bohr, en Fremstilling af Forberedelsesklassens Virksomhed og Formaal. Borgerdydskolen paa Kristianshavn: J. Helms, en Antydning i Anledning af Spørgsmaalet om den højere Skoleundervisnings Reform). Nykjøbing (C. Paludan-Müller, om Christian Barnekovs Død). Odense (Henrichsen, Disciplenes Stilling i de latinske Skoler i gamle Dage, første Hefte). Roskilde (F. E. Hundrup, Lærerstanden ved de nedlagte lærde Skoler i Kjøge, Holbek, Kallundborg og Ringsted). Rønne (Bang, Indledning

til en Kommentar til de homerske Digte). Slagelse (H. Rosendahl, Har man i Realskolen indrømmet det franske Sprog den rette Plads?) Viborg (H. Letolii, til Forstaaelse).

3. Arendal (Smith, Uddrag af Dr. Combes Diætetik). Bergen (I. Geelmuyden, om Skolens Omdannelse efter den nye Skoleplan, 1870). J. F. Lampe, Fortegnelse over de Kandidater, der ere dimitterede fra Bergens lærde Skole i Tidsrummet fra 1781—1825, med biographiske Oplysninger, II. 1869). Drammen (A. Utne, Begyndelsen til en kortfattet Lærebog i Arithmetik, 1869). Frederikshald (L. Gaarder, Iliadens tredje Bog, tekstkritisk behandlet, 1869). Blom, Træk af det russiske Samfunds indre Tilstand i Varjæg-Tiden. 1870). Kristiania (Kathedralskolen: H. W. Ottesen, Oversættelse af C. Sallusti de conjuratione Catilinæ liber. Anhang: Nogle Meddelelser om Skolen i Schweiz. 1869. Oversættelse af Taciti Agricola. 1870. Aars og Voss's Latin- og Realskole: J. Aars, Lidt om de homerske Digte som Læsning for Ungdommen. 1869. A. E. Erichsen, Halvardi Gunarii acrostichis, 1870). Kristianssand (J. A. Bonnevie, Passater og Monsuner, 1869). Kristiansund (J. E. Bødtker, nogle Ord til Skoleungdommen og dennes Forældre, 1869. A. Grimelund, Tale ved de nye Skolebygningers Indvielse d. 10. Marts 1870. B. E. Bendixen, Efterretninger om Nordmør og Kristiansund. H. F. Larsen og A. Greve, Fortegnelse over de i Kristiansund og nærmeste Omegn voxende Karplanter, med Undtag. af Mosserne. 1870). Molde (A. Bruchmann, „Mine Skolesange“ 1869. Ludv. Horn, korte Beskrivelser af 50 almindelige vildtvoxende norske Karplanter 1870). Skien (Broch, „Begyndelsen til en kortfattet Lærebog i Arithmetik ved A. Utne“ — kritisk belyst. 1870). Stavanger (Bahr, Supplement til „Stavanger Omegns Fugle“. 1870).

4. Falun (C. J. Dahlbäck, är Sofokles' Antigone en tragisk personlighet?). Jönköping (J. I. Nyqvist, om undervisningen i Österlandets äldsta historia). Lund (Mac Berlin, några indledande anmärkningar till läran om repeterade funktioner). Stockholm (C. v. Friesen, Horatius och Kellgren — bilder från tvenne augustiska tidevarf). Wisby (C. Cramer, om infinitesimalränta). Örebro (P. J. Hellblom, Nerikes lafflora).

b. Skönne Videnskaber og Konster.

Bernardin de St. Pierre, Paul et Virginie. Bruxelles, 1824.

C. 673.

Brandes, G., den franske Æsthetik i vore Dage. En Afhandling om H. Taine. Kbhvn. 1870. C. 672.

- Florian, Galatée. Paris 1812. C. 674.
 Grundtvig, Sv., Danmarks gamle Folkeviser, 4. Dl., 2. H.
 Kbhvn. 1870. B. 14.
 Helms, J., Ribe Domkirke, 1—5. H. Kbhvn. 1869. A. 16.
 Ibsen, H., Digte. Kbhvn. 1871. C. 677.
 Landskabsfortegninger, tegnede af Aagaard, Buntzen,
 Kyhn og Grove 1—5. H. Kbhvn. 1869—70. (To Exempl.)
 A. 17.
 Ossian, the poems of O. translated by J. Macpherson. Leip-
 zig 1847. C. 675.
 Shakespeare, W., dramatiske Værker, overs. af Lembke.
 19—21. H. C. 217.
 Smøllet, the adventures of Roderick Random. London 1808.
 C. 676.

c. Theologi.

- Dansk Kirketidende, udg. af N. Lindberg. 1870, 23—53;
 1871, 1—23.
 Martensen, H., den christelige Ethik. Den alm. Del. Kbhvn.
 1871. C. b. 109.
 Nyt Tidsskrift for udenlandsk theologisk Literatur, udg. af
 H. N. Clausen. 2—4. H., 1870.
 Sthyr, Vald., Reformationens Forberedelse og Begyndelse i
 Frankrig indtil Forfølgelserne i Aaret 1523. Kbhvn. 1870.
 C. d. 173.

d. Filosofi.

- Høffding, Har., den antike Opfattelse af Menneskets Villie.
 Kbhvn 1870. C. 178.
 Olivekrone, om dødstraffet. Upsala. C. 179.

V. Skrifter af blandet Indhold. Litteraturhistorie.

- Braun, Chr., Aarsberetning og Meddelelser fra det store kongl.
 Bibliothek. 1. Bd. 5. H.
 Dansk Tidsskrift for Kirke- og Folkeliv, Literatur og Kunst,
 udg. af H. Scharling. 1870, 9—24. C. 342.
 Linnstrøm, H., Svenskt boklexikon. 11—14. H. Stockholm
 1870. B. 87.
 Nordisk Tidsskrift for Politik, Ekonomi och Literatur, utg.
 af G. H. Hamilton. Maj—Dec. 1870.
 Nyrop, C., Bidrag til den danske Boghandels Historie, 1—2.
 Dl. Kbhvn. 1871. C. 558—59.
 Oversigt over det kongelige danske Videnskabernes

- Selskabs Forhandlinger. 1868, 5-6. H., 1869, 2-4. H., 1870, 1. H.
- Petersen, N. M., samlede Afhandlinger. 1. Bd. Kbhvn. 1870. C. 299.
- Revue des deux mondes. 1870, 15. avr — 1. sept. C. 183.
- Svensk Tidsskrift för Literatur, Politik och Ekonomi, utg. af H. Forssell och Carl af Wirén. 1870, 1-8, 1871, 1-2. C. 345.
- Unsere Zeit, deutsche Revue der Gegenwart 1870, 13-24, 1871, 1-11. C. 340.

Discipelbibliotheket

er i Aarets Løb forøget med følgende Bøger:

- Holmgreen, Nyttige og skadelige Insekter.
Aftenlæsning, Ny Række 10 B.
— 1870, 1 B
- Marryat, Søofficeren.
Fra alle Lande, 1870, 1ste Del.
Opdagelsesrejser til den nye Verden. (Folkelæsning.)
Friis, Mødet paa Læsø.
Folkelæsning (Nr. 30).
Historisk Archiv, 1869, 2. Del.
— — 1870, 1. Del.
- Fra alle Lande, 1869, 2. Del.
Thyregød, Blandt Bønder, 1-4. Hefte.
Reuter, Fra Napoleonstiden.
Marryat, Paschaen.
Rundt paa Jorden, 1870.
Richardt & Rohde, Fortællinger og Vers for Store og Smaa.
Drengenes egen Bog.
Absalon (Folkelæsning) Nr. 31).
Thorvaldsen og hans Kunst (Folkelæsning. Nr. 35).
Baron Münchhausens Rejser og Eventyr.
Børnefortællinger efter Topelius, 2den Saml.
Thackeray, Scener og Skizzer.
— Enkemadam Lovel og Denis Duval.
— Humoristiske Fortællinger, 1-2.
— Phillips Eventyr, 1-2.
- Marryat, Kongens Eje.
Larsen, Erindringer fra en Jordomsejling.

Illustreret Jagtbog.
S. Birck, Kongen Skat.
Folkelæsning, Smaastykker, 3die Bind.
Fra Natur- og Folkeliv 1871.
Hr. Stankelbens Rejser og Eventyr.

Regnskab.

Indtægt.

Beholdning fra 1870	9 Rd. 2 Mk. 7 Sk
Bidrag af Dellagerne.....	65 — " — " —
For en solgt Dublet.....	" — 3 — " —
	<hr/>
	74 Rd. 5 Mk. 7 Sk.

Udgift.

Boghandleren	54 Rd. 5 Mk. " Sk.
Bogbinderen	14 — 3 — 6 —
	<hr/>
	69 Rd. 2 Mk. 6 Sk.
	<hr/>
	Beholdning 5 Rd. 3 Mk. 1 Sk.

Den fysiske Samling

er iaar forøget med 4 Bunsenske Led, et Elektroskop, et Apparat til elektromagnetiske Grundforsøg, et do. til bevægelige Strømme, et do. til den elektriske Dans, Glasplader til at maale Vædskers Sammenhængskraft, et Stativ til Klangfigurer. — Desuden er hele Samlingen efterset og afpudset, flere Gjenstande istandsatte og ordnede af Instrumentmager Waitzmann.

Den naturhistoriske Samling

har i Aarets Løb modtaget følgende Gaver:

En Hvirvel af en Hval, opgravet af en Mose. Givet af Disc Berthelsen.

En Ringdrossel, givet af Disc. H. Holstein-Rathlou.

Elritsere, givet af Disc. Budtz.

Det lille Flodnegenöje, givet af Disc. Selmer.

Skindet af en Stør, givet af Disc. Sejersen.

En meget stor Hugorm, givet af Disc. C. Petersen i første Klasse.

Halen af en Klapperstange, givet af Disc. Sejersen.

Et lille Hvepsebo, givet af Disc. Grooss.

En Vandregræshoppe, givet af Disc. Schwensen.

Til Understøttelse for den geografiske og naturhistoriske Undervisning er der anlagt en Samling af Raastoffer, som det er Hensigten senere at ordne geografisk. Denne Samling, som allerede indeholder c. 150 Numre for største Delen bestaaende af Træ- og Færesorter, Farve- og Lægemedler, skyldes navnlig Gaver fra Dhr. Finerhandler Schmidt, Apotheker Meyer, Gros-serer S. Rée, Disponent Wærum, Disciplene Berthelsen, Axel Nielsen, Mørk, Mikkelsen o. fl.

Samlingen har i den største Del af Aaret været aaben for Publikum om Lørdagen Kl. 2-4 og er da bleven forevist af Læreren i Naturhistorie med Bistand af Discipel V. Ankjær i 6te Klasse.

VII.

Skolens Bygninger og Inventarium.

Foruden de aarlige Vedligeholdelsesarbejder er Gulvet fornyet i Gymnastiksalen og et Klasseværelse, Zinkbelægningen over Frontispicen omlagt fra nyt af, alle Værelserne i øverste Etage malede tilligemed Vinduer og Døre. Af Inventarietgjenstande er anskaffet 3 Bænke omkring Træerne i Gaarden, nogle Vægekort m. m. foruden den stadige Fornylse af flere Gymnastikredskaber.

Skolens Afgang- og Aarsprøver i 1871.

(De foran satte Bogstaver betyde Værelserne: a. Solennitets-salen, b. VII Klasses, c. og d. V Realklasses to Værelser, e. VI Klasses Værelse. Prøverne i Naturlære og Naturhistorie foregaa i de Værelser, hvori Samlingerne findes).

De skriftlige Prøver ved Afgang- og Realafgangsexamen afholdes efter Ministeriets Bestemmelse 22—27 Juni, for Skolens øvrige Disciple 8—11 Juli. Prøverne i Regning aflægges ikke offentlig, men under den skriftlige Examen.

De mundtlige Prøver afholdes 12—17 og 20—21 Juli i følgende Orden:

Onsdag den 12 Juli.

- a. 8—10 Afgangsexamen. Latin. 12—2 VI Fransk.
- b. 8—12 VII B Mathematik. 12—3 Realafgangsexamen. Arithmetik.
- c. 8—11½ Realafgangsexamen. Tysk. 12—3 V R B Tysk.
- d. 8—11 IV R Geografi. 11—1 V Religion. 2—3 IV Græsk.
- e. 8—10½ III R Fransk. 11—2 II Geografi. 10½—12 I Naturhistorie.

Torsdag den 13 Juli.

- a. 8—9½ Afgangsexamen. Græsk. 10½—12½ VI Tysk. 1—3 V Græsk.
- b. 8—12 Realafgangsexamen. Historie. 12—3 Realafgangsexamen. Naturhistorie.
- c. 8—12 V R B Geometri. 12—3 V R B Fransk.
- d. 8—10½ III Tysk. 10½—2 I Dansk.
- e. 8—9 IV Naturhistorie. 12—1 IV Geometri. 1—2 IV Arithmetik.

Freitag den 14 Juli.

- a. 8—12 Realafgangsexamen. Engelsk. 12—3 Realafgangsexamen. Geografi.
- b. 8—12 Realafgangsexamen. Geometri. 12—3 V R B Arithmetik.
- c. 8—12 VII B Latin. 12—3 IV R Engelsk.
- d. 8—11 III R Geografi. 12—2½ VI Latin.
- e. 8—12 II Tysk. 12—2 V Tysk. 2—3 IV Fransk.

Lørdag den 15 Juli.

- a. 8—11 Afgangsexamen. Matematik. 12—2 V Fransk. 6—7 Sangprøve.
- b. 8—11½ Realafgangsexamen. Fransk. 12—3 Realafgangsexamen. Naturlære.
- c. 8—10½ VI Geografi. 11—12 IV Geografi. 12—3 I Historie.
- d. 8—11 V R B Engelsk. 12—3 III R Religion.
- e. 8—10 III Religion. 12—3 IV R Naturhistorie.

Mandag den 17 Juli.

- a. 8—10 Afgangsexamen. Historie 10—1 VII B Historie.
- b. 8—10 VI Religion. 10—12 V Geografi. 12—3 V R B Geografi.
- c. 8—10 V Arithmetik. 10—11 IV Latin. 11—1 III Matematik.
- d. 8—11 IV R Tysk. 1—3 IV R Arithmetik.
- e. 8—10 III R Historie. 10—12½ II Dansk. 12½—3 I Tysk.

Tirsdag den 18 Juli.

- a. 8—10 Afgangsexamen. Naturlære. 11—1 III Historie. 1—3 VI Arithmetik.
- b. 8—11 VII B Græsk. 11—1 VI Naturhistorie. 1—3 V Historie.
- c. 8—11 V R B Historie. 11—2 III R Tydsk. 1—3 III Naturhistorie.
- d. 8—10½ III Latin. 11—1 IV R Geometri. 2—3 IV Religion.
- e. 8—11 II Naturhistorie. 11—2 IV R Historie. 11—2 III R Engelsk.

Onsdag den 19 Juli.

Kl. 8 Form. Prøve af dem, der ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Torsdag den 20 Juli.

- a. 8—11 VII B Naturlære. 11½—2 V Geometri.
- b. 8—10½ VI Historie. 10½—1 I Religion. 1—3 II Historie.
- c. 8—10½ V Latin. 11—2 II Fransk.
- d. 8—10½ IV R Religion. 11—12 IV Tysk.
- e. 8—10 III Fransk. 12—3 III R Naturhistorie. 8—11 V R B Naturhistorie.

Fredag den 21 Juli.

- a. 8—9 Afgangsexamen og VII B Hebraisk. 9—12 I Geografi.
- b. 8—11 VI Geometri. 12—3 V R. B. Naturlære.
- c. 8—11 IV R Fransk. 11—1 VI Græsk.
- d. 8—11 II Religion. 12—3 III R Matematik
- e. 8—10 V Naturhistorie. 10—12 III Geografi. 12—1 IV Historie.

Lørdag den 22 Juli, Form. Kl. 8 bekendtgjøres Examens Udfald for Skolen og Omflytningen i Klasserne samt foretages Dimission af dem, der have bestaaet Afgangsexamen, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Optagelsesprøven af ny Disciple afholdes, som ovenfor angivet, Onsdag den 19 Juli, Form. Kl. 8. For dem, der ikke kunne møde til den Tid, anstilles en Prøve den første Dag efter Ferien, Onsdag den 23 August Kl. 8.

Det ny Skoleaars Undervisning begynder Onsdag d. 23 August Kl. 12.

Til at overvære de mundlige Prøver samt Sangprøven og Slutningshandlingen indbydes herved Disciplenes Forældre og Værger ligesom enhver anden, der har Lyst til at gjøre sig bekjendt med Skølen og dens Undervisning.

Aarhus Kathedralskole den 20 Juni 1871.

G. Lund.

